

**МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Олександра Ігнатович

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ
В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

для студентів філологічного факультету

*Галузь знань: 01 – «Освіта»
Спеціальність: 014 «Середня освіта»
Освітній рівень: бакалаврський*

Ужгород 2019

Ігнатович О. Методика викладання української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах: Методичний посібник для студентів філологічного факультету (галузь знань: 01 – «Освіта», спеціальність: 014 «Середня освіта»; освітній рівень: бакалаврський). – Ужгород, 2019. – 116 с.

Рецензенти:

Барчан В.В., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури;

Козак М.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури.

Відповідальний за випуск:

Барчан В.В., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури.

Рекомендовано до друку

вченою радою філологічного факультету від 21.11.2019 року,
протокол № 2

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Тематичний план курсу «Методика викладання української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах»	6
Програма курсу «Методика викладання української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах»	7
Плани лекційних занять	12
Плани практичних занять	20
Самостійна робота студентів	30
Підсумкові контрольні роботи з курсу «Методика викладання української та зарубіжної літератури»	46
Шкала оцінювання: національна та ЄКТС.....	48
Система оцінювання навчальних досягнень студентів із курсу «Методика викладання української та зарубіжної літератури»	49
«Методика викладання української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах» у таблицях і схемах.....	50
10 КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	50
НАСКРІЗНІ ВМІННЯ.....	52
ЗМІНА ХАРАКТЕРИСТИК ПАРАДИГМИ В ОСВІТІ.....	53
ВИМОГИ ДО СУЧАСНОГО УРОКУ.....	54
МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	55
ЕФЕКТИВНІСТЬ СПРИЙНЯТТЯ УЧНЯМИ МАТЕРІАЛУ.....	56
ТИПИ УРОКІВ, ЇХ СТРУКТУРА, МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ... ..	57
ТАБЛИЦЯ СКОРОЧЕНЬ, ПОДАНИХ У НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМАХ.....	91
БАНК СИТУАЦІЇ УСПІХУ.....	93
ШВИДКА КОНСУЛЬТАЦІЯ ДЛЯ РОЗРОБКИ УРОКІВ.....	94
Контрольні питання з курсу «Методика викладання української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах».....	96
Термінологічний словник	101
Список використаної літератури.....	113

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «**Методика викладання української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах**» викладається студентам ДВНЗ «Ужгородський національний університет» четвертого року навчання. Курс передбачає лекції, практичні заняття та самостійну роботу студента. Планування з указаних форм навчання відображено в посібнику.

Методичний посібник укладено на основі рекомендованих Міністерством науки і освіти підручників: Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.; Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с., а також згідно з новими документами, пов'язаними з реформуванням національної освіти (Концепція «Нова українська школа»; «Нова українська школа: поради для вчителя»; Наказ МОН № 408 від 20. 04. 18 р. «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»; Зарубіжна література: програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 5-9 класи (2012 р. зі змінами 2015-2017 рр.); Українська література: програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 5-9 класи).

Мета курсу:

навчальна – засвоєння студентами методів, прийомів, стратегій та навчальних технологій для ефективного проведення уроків з літератури;

виховна – формування в студентів поваги та розуміння до підростаючої особистості, спонукаючи їх до освоєння підходів особистісно орієнтованого навчання й сприйняття людини як частини цілісної системи універсуму;

розвивальна – розвинути в студентів здатність до толерантності, тривимірного навчання, прагнення безперервного поступу.

Методи навчання і викладання: словесні – словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі;

практичні – практично-репродуктивні, практично-дослідницькі, проблемно-пошукові та індуктивно-дедуктивні методи; методи мотивації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності – емоційний вплив педагога, навчальні дискусії, навчальні ігри, заохочення до навчальної діяльності; методи контролю – усне опитування, письмова перевірна робота, тестування, метод самоконтролю.

Очікувані результати навчання: студент повинен *знати* матеріал курсу української та світової літератур у загальноосвітніх закладах, специфіку вивчення різних видів навчального матеріалу з літератури для здобуття учнями літературних компетентностей, сучасні підходи до організації навчання в загальноосвітніх закладах; *вміти* орієнтуватися в нових теоретичних та практичних набутках із методики викладання літератури, формуючи парадигму самореалізації особистості; *виробити навички* в освоєнні теоретичного матеріалу з курсу, написанні конспектів різного типу уроків, проведенні моделей уроків з літератури; розвитку толерантності, здатності до тривимірного навчання й прагнення безперервного поступу.

Під час вивчення курсу застосовуються міжпредметні зв'язки із: педагогікою, психологією, літературознавством, фольклором, історією, філософією, мистецтвами, основами риторики, природознавством.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ
В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ»
 (загальний обсяг – 105 годин, 3,5 кредити)

МОДУЛЬ 1. Загальні засади методики викладання літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (30 год.)				
Тема / Розділ	Лекції (год.)	Практ. (год.)	Сам. роб. (год.)	Форма контролю
Змістовий модуль 1. Методика навчання літератури як наука	4	2	8	Усне опитування
Змістовий модуль 2. Загальні теоретичні основи навчання літератури в загальноосвітніх навчальних закладах	4	2	10	Усне опитування
МОДУЛЬ 2. Вивчення різних видів навчального матеріалу з літератури (37 год.)				
Змістовий модуль 3. Шкільний аналіз художнього твору та вивчення літературознавчого матеріалу	8	6	8	Усне опитування, письмова контрольна робота
Змістовий модуль 4. Вивчення літератури рідного краю на уроках української літератури	4	2	9	Усне опитування
МОДУЛЬ 3. Сучасні підходи до організації навчання (38 год.)				
Змістовий модуль 5. Технології та стратегії навчання на уроках літератури	2	2	11	Усне опитування
Змістовий модуль 6. Типологія уроків із літератури	8	8	7	Усне опитування, письмова контр. роб.
Разом	30	22	53	Іспит

ПРОГРАМА КУРСУ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ»¹

МОДУЛЬ 1

Загальні засади методики викладання літератури в загальноосвітніх навчальних закладах

* Предмет, мета і завдання курсу «**Методика викладання української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах**». Джерела і чинники розвитку методики викладання літератури. Зв'язки предмета з іншими науками.

* Концепція розвитку освіти «**Нова українська школа**» як втілення мети «**різнобічного розвитку, виховання і соціалізації особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності**» (Проект Закону України «Про освіту» № 3491-д від 04.04.2016).

* Сучасні педагогічні парадигми (науково-технічна, синергетична, езотерична) в загальноосвітніх навчальних закладах.

---

1. Програма складена на основі: Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.; Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.; Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>; Нова українська школа: порадник для вчителя. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>; Зарубіжна література: програма для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи (2012 р. зі змінами 2015-2017 рр.); Українська література: програма для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи.

* Психолого-педагогічні засади навчання літератури в загальноосвітніх закладах. Основні етапи літературного розвитку школяра. Особливості сприйняття учнями літературних знань на кожному етапі розвитку.

* Поняття «зміст освіти» в національних загальноосвітніх закладах. Навчальна програма та навчальний план із літератури в сучасних закладах, методичне забезпечення вчителя. Поняття «наскрізних вимог», «наскрізних ліній» та «змістових ліній» у навчальних програмах.

* Навчальні сфери педагогіки, у яких відбувається навчання: пізнавальна/когнітивна (включає: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінку), емоційна, психомоторна.

* Особистість учителя в системі освіти: професійні якості педагога, здатність до самодисципліни, саморозвитку, самовиховання. Вимоги до сучасного уроку з огляду на необхідності дидактичних, загально- педагогічних, психологічних, гігієнічних засад.

* Завдання з літератури як спосіб управління навчальною діяльністю учнів; розуміння навчально-виховної ролі функцій (мотиваційна, пізнавальна, виховна, розвивальна, комунікативна, формувальна, естетична, операціональна, актуалізаційна, організаційна, діагностично-контролююча), які виконують завдання.

* Загальні методи навчання на уроках літератури. Різні підходи до класифікації методів та прийомів навчання. Методи організації навчально-пізнавальної діяльності учнів; методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів; методи контролю та самоконтролю в навчанні. Визначення якості роботи вчителя (кваліметричний підхід).

МОДУЛЬ 2

Вивчення різних видів навчального матеріалу з літератури

* Шкільний аналіз художнього твору. Методика шкільного аналізу художнього твору. Вивчення мови художнього твору. Прийоми та принципи вивчення стилю письменника.

* Значення вступних занять із літератури та підготовка учнів до сприймання твору. Особливості аналізу художніх творів у системі оглядового вивчення творчості письменника. Підсумкові заняття як завершальний етап вивчення твору чи творчості письменника.

* Особливості аналізу ліричних творів на уроках літератури відповідно до віку школярів. Аналіз ліро-епічних творів на уроках літератури відповідно до психолого-вікових особливостей школярів.

* Особливості вивчення малої прози на уроках літератури, зважаючи на етапи літературного розвитку школяра. Методика вивчення повісті й роману на уроках літератури учнями різного віку.

* Методика вивчення драматичних творів на уроках літератури.

* Особливості вивчення фольклору на уроках літератури.

* Вивчення літературознавчого матеріалу на уроках літератури: принципи, джерела та завдання вивчення біографії письменника; вивчення літературно-критичних статей учнями; методика навчання теоретико-літературних понять; літературних напрямів.

* Методика вивчення літератури рідного краю на уроках літератури. Твори М.Томчання, Ф.Потушняка, І. Чендея, Ю.Станиця, Ю.Керекеша, П.Скунця, В.Густі, Лідії Повх, Галини Малик на уроках літератури рідного краю.

* Розвиток усного мовлення учнів на уроках: при переказі твору, повідомленні на різні теми, висловлюванні власної думки, усних відповідях та ін. Вимоги до формування компетентності спілкування державною мовою.

* Розвиток писемного мовлення учнів: письмова творча робота, самостійна чи контрольна перевірна робота, переказ, твір (твір-розповідь, твір-роздум, твір-опис, твір-характеристика тощо), власне висловлювання. Вимоги до формування компетентності спілкуватися державною мовою.

* Позакласна робота з літератури. Індивідуальна позакласна робота вчителя. Групова та масова позакласна робота вчителя.

Проведення літературних вечорів. Читацькі конференції та диспути. Літературна творчість учнів. Збирання фольклору. Літературна картографія. Робота шкільного літературного музею. Літературні екскурсії і походи. Шкільний літературний кабінет.

* Організація самостійної роботи учня. Самостійна робота учня на уроці й вдома. Роль і значення самостійної роботи учня.

МОДУЛЬ 3

Сучасні підходи до організації навчання

* Типи уроків (урок засвоєння нових знань, урок формування компетентностей, урок розвитку компетентностей, урок перевірки та оцінювання досягнення компетентностей, урок корекції компетентностей, комбінований урок), їх мета та завдання. Структури уроків різних типів.

* Формування міжпредметних компетентностей у процесі тематичного навчання, що розвиває здатність учня бачити вивчення предмета цілісно і, відповідно, формувати і розвивати необхідні знання, уміння, навички.

* Формування літературної компетентності, яка передбачає: розуміння учнями літератури як невід'ємної складової національної і світової культури; усвідомлення специфіки літератури як мистецтва слова, її гуманістичного потенціалу; знання літературних творів, необхідних для вивчення, ключових етапів і явищ літературного процесу; оволодіння необхідними літературознавчими поняттями та їх застосування; формування якостей творчого читача; уміння й навички у виконанні усних і письмових робіт заданих жанрів; уміння орієнтуватися у світі художньої літератури, оцінювати художню вартість творів, порівнювати їх.

* Технологія уроку в контексті особистісно орієнтованого уроку. Основні етапи уроку, властиві для уроків різних типів.

* Типологія уроків із літератури. Урок засвоєння нових знань із літератури. Структура уроку та цілі кожного складника; методи, прийоми, які використовуються при проведенні

уроку засвоєння нових знань. Особливості написання конспекту для уроку засвоєння нових знань. Модель уроку засвоєння нових знань.

* Урок літератури типу формування компетентностей. Структура уроку та цілі кожного складника уроку; методи та прийоми, які використовуються при проведенні уроку такого типу. Особливості написання конспекту уроку формування компетентностей. Модель уроку формування компетентностей.

* Урок літератури типу розвитку компетентностей як урок застосування знань, умінь і навичок. Структура уроку та цілі кожного складника уроку, методи, прийоми, які використовуються при проведенні уроку розвитку компетентностей (застосування знань, умінь і навичок). Особливості написання конспекту для уроку такого типу. Модель уроку розвитку компетентностей як уроку застосування знань, умінь і навичок. Урок розвитку компетентностей як урок узагальнення та систематизації знань. Структура уроку та цілі кожного складника уроку, методи, прийоми, що використовуються при проведенні такого уроку. Особливості написання конспекту для уроку такого типу.

* Урок літератури типу перевірки та оцінювання компетентностей. Структура уроку та цілі кожного складника уроку, методи, прийоми, які використовуються при проведенні уроку перевірки та оцінювання компетентностей. Особливості написання конспекту для уроку такого типу. Модель уроку перевірки та оцінювання компетентностей.

* Урок літератури типу корекції компетентностей. Структура уроку та цілі кожного складника уроку, методи, прийоми, які використовуються при проведенні уроку корекції компетентностей. Особливості написання конспекту для уроку такого типу. Модель уроку розвитку корекції компетентностей.

* Комбінований урок із літератури. Структура комбінованого уроку та цілі кожної складової уроку; методи, прийоми, що використовуються при проведенні комбінованого уроку. Особливості написання конспекту для уроку такого типу. Модель комбінованого уроку з літератури.

* Підсумки.

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1

Загальні засади методики викладання літератури
в загальноосвітніх навчальних закладах (30 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Методика навчання літератури як наука

ТЕМА 1

Предмет і завдання курсу

«Методика викладання української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах» (2 год.)

Лекція 1

1. Мета і завдання курсу.
2. Концепція розвитку освіти «Нова українська школа» (формула нової школи, ключові компетентності, педагогіка партнерства, особистісно орієнтована система навчання).
3. Сучасні педагогічні парадигми.
4. Психолого-вікові особливості учнів у контексті сприймання літератури.

ТЕМА 2

Зміст і планування роботи вчителя-літератора (2 год.)

Лекція 2

1. Поняття «зміст освіти».
2. Навчальна програма та навчальний план у сучасній школі.
3. Поняття «наскрізної лінії» в ключових компетентностях.
4. Форми організації освітнього процесу на уроках літератури.
5. Навчальні сфери педагогіки на уроках літератури в школі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2
Загальні теоретичні основи навчання літератури
в загальноосвітніх навчальних закладах

ТЕМА 3

*Вимоги до особистості вчителя-словесника
і сучасний урок літератури (2 год.)*

Лекція 3

1. Вимоги до особистості педагога.
2. Вимоги до сучасного уроку.
3. Завдання з літератури як спосіб управління навчальною діяльністю.
4. Синергетична парадигма навчання і спілкування на уроках літератури.
5. Постаць вчителя та ефективність уроку літератури.

ТЕМА 4

*Загальні методи навчання
на уроках літератури (2 год.)*

Лекція 4

1. Методи організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.
2. Методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів.
3. Методи контролю та самоконтролю на уроках літератури.
4. Визначення якості роботи вчителя.

МОДУЛЬ 2
Вивчення різних видів
навчального матеріалу з літератури

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3
Шкільний аналіз художнього твору
та вивчення літературознавчого матеріалу

ТЕМА 5
Особливості аналізу ліричних та ліро-епічних творів
на уроках літератури (2 год.)

Лекція 5

1. Місце і значення вивчення ліричних та ліро-епічних творів у системі уроків літератури.
2. Специфіка вивчення ліричних та ліро-епічних творів учнями на різних етапах літературного розвитку.
3. Структури вивчення й аналізу ліричного й ліро-епічного твору (поняття ліричний герой, рима, ритміка, образна система, тропи та ін.).
4. Моделі уроків із вивчення ліричних творів учнями різного віку.

ТЕМА 6
Особливості вивчення прози на уроках літератури (2 год.)

Лекція 6

1. Місце і значення вивчення малої прози, повісті, роману в системі уроків літератури.
2. Специфіка вивчення малої прози учнями на різних етапах літературного розвитку.
3. Специфіка вивчення повісті учнями на різних етапах літературного розвитку.
4. Специфіка вивчення роману учнями на різних етапах літературного розвитку.
5. Моделі уроків із вивчення прози.

ТЕМА 7

Вивчення драматургії та питань із теорії літератури на уроках літератури (4 год.)

Лекція 7-8

1. Вивчення драматичних творів у системі уроків літератури.
2. Специфіка вивчення драматургії учнями на різних етапах літературного розвитку.
3. Модель уроку з вивчення драматичних творів учнями різного віку.
4. Місце і значення теоретичних матеріалів у шкільних навчальних програмах.
5. Специфіка вивчення теоретичних питань учнями на різних етапах літературного розвитку:
  - а) вивчення теоретико-літературних понять;
  - б) вивчення літературних напрямів на уроках;
  - в) вивчення літературознавчих статей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

Вивчення літератури рідного краю на уроках української літератури

ТЕМА 8

Література рідного краю на уроках української літератури (4 год.)

Лекція 9-10

1. Уроки літератури рідного краю у 5 класі:
  - а) вивчення закарпатської народної казки «Іван – Коровин син» («Казки Андрія Калина»). Модель уроку з теми: «Протистояння добра і зла у казці Андрія Калина «Іван – Коровин син»;
  - б) вивчення поезії Галини Малик «Сім піратів». Модель уроку з теми: «Дивовижне і звичайне у світі дитини».
2. Уроки літератури рідного краю у 6 класі:
  - а) вивчення поезії Лідії Повх «Гарні ялини дерева», «Наші птахи», «Лошатко», «Карпатські ріки». Модель уроку з теми: «Образ отчого краю в поезії Лідії Повх»;

б) вивчення оповідання Михайла Томчания «На річці». Модель уроку з теми: «Моральний вибір хлопчиків у оповіданні «На річці» М. Томчания».

3. Уроки літератури рідного краю у 7 класі:

а) вивчення оповідання Юрія Керекеша «Розбита ваза». Модель уроку з теми: «Проблема вибору в оповіданні «Розбита ваза» Юрія Керекеша»;

б) вивчення новели Федора Потушняка «Злодій». Модель уроку з теми: «Проблема «людина і натовп» у новелі «Злодій» Ф. Потушняка.

4. Урок літератури рідного краю у 8 класі:

а) вивчення повісті Олександра Маркуша «Юлина». Модель уроку з теми «Художній світ повісті «Юлина» Олександра Маркуша».

5. Урок літератури рідного краю у 9 класі:

а) вивчення новели Івана Чендея «Тестамент». Модель уроку з теми: «Проблема «батьки і діти» в оповіданні «Тестамент» І. Чендея;

б) вивчення поезій Петра Скунця «Тарас», «Тарасова мати», «Вічна Катерина», «Один». Модель уроку на тему: «Ідейно-художня палітра лірики Петра Скунця».

6. Урок літератури рідного краю у 10 класі:

а) вивчення повісті Юрія Станинця «Юра Чорний». Модель уроку на тему: «Проблема «людина і середовище» в повісті «Юра Чорний» Ю. Станинця»;

б) вивчення поезій Василя Густі «Березове колесо», «Ти мене питаєш, як живу?», «Палю торішне листя...», «Спогад». Модель уроку на тему: «Тема «людина й природа» в поезії Василя Густі».

7. Урок літератури рідного краю в 11 класі:

а) вивчення роману Михайла Томчания «Жменяки». Модель уроку на тему: «Зображення патріархального світу в романі «Жменяки» М. Томчания»;

б) вивчення оповідання Дмитра Кешелі «Корабель праведних душ». Модель уроку на тему: «Магічне й реалістичне в оповіданні «Корабель праведних душ» Дмитра Кешелі».

МОДУЛЬ 3
Сучасні підходи до організації навчання
в загальноосвітніх навчальних закладах

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5
Технології та стратегії навчання на уроках літератури

ТЕМА 9
Сучасні підходи до типології уроків та технологія
особистісно орієнтованого уроку (2 год.)

Лекція 11

1. Типи уроків, їх мета та завдання.
2. Формування міжпредметних компетенцій у процесі тематичного навчання та використання компаративного методу на уроках літератури.
3. Технологія особистісно орієнтованого уроку.
4. Інтегроване навчання й уроки літератури в школі.
5. Підготовка вчителя до уроку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6
Типологія уроків із літератури

ТЕМА 10
Урок засвоєння нових знань та урок формування
компетентностей (засвоєння нових умінь і навичок) (2 год.)

Лекція 12

1. Технологія уроку засвоєння нових знань.
2. Методи та прийоми, що використовуються під час проведення уроку засвоєння нових знань.
3. Технологія уроку формування компетентностей.
4. Методи та прийоми, що використовуються під час проведення уроку формування компетентностей.
5. Моделі уроків засвоєння знань та формування компетентностей з літератури.

ТЕМА 11

*Уроки розвитку компетентностей
(урок застосування знань, умінь і навичок,
урок узагальнення та систематизації знань) (2 год.)*

Лекція 13

1. Технологія уроків розвитку компетентностей (урок застосування знань, умінь і навичок, урок узагальнення та систематизації знань).
2. Методи та прийоми, що використовуються під час проведення уроків з розвитку компетентностей.
3. Моделі уроків розвитку компетентностей з літератури.

ТЕМА 12

*Урок перевірки та оцінювання компетентностей
(перевірка знань, навичок та умінь) та урок корекції
компетентностей (корекція знань, умінь, навичок) (2 год.)*

Лекція 14

1. Технологія уроку перевірки та оцінювання компетентностей.
2. Методи та прийоми, що використовуються під час проведення уроку перевірки та оцінювання компетентностей.
3. Модель уроку перевірки та оцінювання компетентностей.
4. Технологія уроку корекції компетентностей.
5. Методи та прийоми, що використовуються під час проведення уроку корекції компетентностей.
6. Модель уроку корекції компетентностей.

ТЕМА 13

Комбінований урок із літератури (2 год.)

Лекція 15

1. Технологія комбінованого уроку.
2. Методи та прийоми, що використовуються під час проведення комбінованого уроку з літератури.
3. Модель комбінованого уроку з літератури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сучасні шкільні технології / упорядн. І. Рожнятовська, В. Зоц. – К., 2004. – Ч.1. – 112 с.
2. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
3. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
4. Падалка О., Нісімчук А., Смолюк І., Шпак О. Педагогічні технології. – К., 1995. – 356 с.
5. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>
6. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf
7. Фіцула М. Педагогіка вищої школи. – К., 2014. – 456 с.
8. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології. – К., 2004. – 192 с.
9. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / за ред. Пехоти О. – К., 2004. – 256 с.
10. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.
11. Ігнатович С., Туряниця В. Якість роботи вчителя: кваліметричний підхід. – Ужгород, 2001. – 144 с.
12. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua › media › reforms › ukrainska-shkola-compressed>
13. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1

Загальні засади методики викладання
літератури в загальноосвітніх навчальних закладах

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Методика навчання літератури як наука

ТЕМА 1

*Загальні основи методики навчання літератури
у школі (2 год.)*

Практичне заняття 1

1. Методика навчання літератури як наука.
2. Історія розвитку методики навчання літератури як науки.
3. Зміст і структура шкільного курсу української літератури.
4. Зміст і структура шкільного курсу світової літератури.
5. Зв'язок методики викладання літератури з іншими науками.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>
4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf
5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>
6. Нова українська школа: поради для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Загальні теоретичні основи навчання літератури в загальноосвітніх навчальних закладах

ТЕМА 2

Теоретичні основи навчання літератури в школі (2 год.)

Практичне заняття 2

1. Завдання літературної освіти і вимоги до фахової підготовки вчителя.
2. Програмно-методичне забезпечення шкільного курсу з української літератури.
3. Програмне забезпечення шкільного курсу із зарубіжної літератури.
4. Вивчення літератури в школі та загальнодидактичні принципи навчання.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
3. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>
4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf
5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://www.kmu.gov.ua > media > reforms > ukrainska-shkola-compressed](https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed)
6. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>
7. Українська література: програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 5-9 класи; Зарубіжна література: програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 5-9 класи (2012 р. зі змінами 2015-2017 рр.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://mon.gov.ua > navchalni-programi > navchalni-programi-5-9-klas](https://mon.gov.ua/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas);
[https://mon.gov.ua > osvita > navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv](https://mon.gov.ua/osvita/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv)

МОДУЛЬ 2
Вивчення різних видів навчального
матеріалу з літератури

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3
Шкільний аналіз художнього твору та вивчення
літературознавчого матеріалу

ТЕМА 3

Вивчення художнього твору на уроках літератури (2 год.)

Практичне заняття 3

1. Методологічні засади і типологія шкільного аналізу художнього твору.
2. Підготовка учнів до сприймання твору. Значення вступних уроків.
3. Основні етапи роботи над художнім твором.
4. Особливості аналізу художніх творів у системі оглядового вивчення творчості письменника.
5. Підсумкові заняття як завершальний етап вивчення твору чи творчості письменника.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
3. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>
4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf
5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua › media › reforms › ukrainska-shkola-compressed>
6. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>
7. Бондаренко Ю. Словесно-образний аналіз літературного твору в закладі загальної середньої освіти: вищий рівень застосування // Українська мова і література в школах України. – 2018. – №11. – С.8-13.

ТЕМА 4

Аналіз епічного твору на уроках літератури (2 год.)

Практичне заняття 4

1. Планування аналізу епічного твору у зв'язку з особливістю літературного розвитку учнів.
2. Читання твору та його види.
3. Методика та прийоми роботи над епічним твором.
4. Специфіка аналізу образів-персонажів.
5. Вивчення мови твору.
6. Вивчення стилю письменника на уроках літератури.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>

6. Нова українська школа: poradnyk dlya vchytelya. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

ТЕМА 5

Аналіз драматичного твору на уроках літератури (2 год.)

Практичне заняття 5

1. Планування аналізу драматичного твору на уроках літератури відповідно до особливостей літературного розвитку школярів.
2. Методика та прийоми роботи над драматичним твором.
3. Конфлікт і психологізм у драматичному творі.
4. Особливості характеротворення дійових осіб.
5. Вивчення ідіостилу драматурга на уроках літератури.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>
4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf
5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>
6. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

Вивчення літератури рідного краю на уроках української літератури

ТЕМА 6

Аналіз ліричного твору на уроках літератури рідного краю (2 год.)

Практичне заняття 6

1. Планування аналізу ліричного твору на уроках літератури у зв'язку з особливістю літературного розвитку учнів.
2. Методика та прийоми роботи над ліричним твором.
3. Вивчення ідейно-художньої палітри ліричного твору (поетика віршів «Тарас», «Один», «Вічна Катерина» Петра Скунця).
4. Вивчення ідіостилю поета на уроках літератури.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
3. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>
4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf
5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>
6. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

МОДУЛЬ 3

Сучасні підходи до організації навчання в загальноосвітніх навчальних закладах

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5

Технології та стратегії навчання на уроках літератури

ТЕМА 7

Освітні технології на уроках літератури (2 год.)

Практичне заняття 7

1. Технологічний підхід в освіті. Індивідуальність учителя і освітні технології. Особистісно орієнтована освіта і технології.
2. Технологія саморозвитку, технологія організації групової діяльності школярів.
3. Аналіз образу-персонажа: педагогічна технологія.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>

6. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

4. Сучасні шкільні технології. Ч.1 / Упоряд. І. Рожнятовська, В. Зоц. – К., 2004. – 112 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6

Типологія уроків із літератури

ТЕМА 8

Урок засвоєння нових знань та формування компетентностей (2 год.)

Практичне заняття 8

1. Створення і практичне втілення моделі уроку засвоєння нових знань.
2. Осмислення об'єктивних зв'язків і відношень та розкриття внутрішньої сутності явищ у матеріалі, що вивчається на уроці засвоєння нових знань.
3. Створення і практичне втілення моделі уроку формування компетентностей.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>

6. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

7. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.

ТЕМА 9

Урок розвитку компетентностей (2 год.)

Практичне заняття 9

1. Структура і принципи організації уроку розвитку компетентностей на основі застосування знань, умінь і навичок.
2. Структура і принципи організації уроку розвитку компетентностей на основі систематизації та узагальнення знань, умінь і навичок.
3. Створення і практичне втілення моделей уроків розвитку компетентностей.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua> > media > reforms > ukrainska-shkola-compressed.

6. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

7. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.

ТЕМА 10

Комбінований урок (2 год.)

Практичне заняття 10

1. Специфіка комбінованого уроку.
2. Структура уроку.
3. Створення і практичне втілення моделі комбінованого уроку.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua> > media > reforms > ukrainska-shkola-compressed.

6. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

7. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.

ТЕМА 11

Уроки перевірки, оцінювання досягнень компетентностей і корекції компетентностей (2 год.)

Практичне заняття 11

1. Мета та завдання уроку перевірки й оцінювання досягнень компетентностей.
2. Структура уроку перевірки й досягнення компетентностей.
3. Створення і практичне втілення моделі уроку перевірки й оцінювання досягнень компетентностей.
4. Мета й завдання уроку корекції компетентностей.
5. Структура уроку корекції компетентностей.
6. Створення і практичне втілення моделі уроку корекції компетентностей.

Література

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
3. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>
4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf
5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>.
6. Нова українська школа: поради для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>
7. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

МОДУЛЬ 1

Загальні засади методики викладання літератури в загальноосвітніх навчальних закладах

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Методика навчання літератури як наука

* Осмислити і виокремити за стратегією гронування особливості літературного розвитку школярів (4 год.):

- молодших підлітків;
- старшого підліткового віку;
- ранньої юності.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

5. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>.

6. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

* Вивчити 10 ключових компетентностей Нової української школи та наскрізні лінії й змістові лінії, що впроваджуються на уроках літератури (5 год.).

Література:

Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Загальні теоретичні основи навчання літератури в загальноосвітніх навчальних закладах

* *Законспектувати статтю В. Сухомлинського «Що таке покликання до праці вчителя? Як воно формується?» із книги «Сто порад вчителю» (3 год.)*

* *Законспектувати статтю В. Сухомлинського «Про здоров'я і повноту духовного життя вчителя. Декілька слів про радість праці» із книги «Сто порад вчителю» (3 год.)*

* *Законспектувати статтю В. Сухомлинського «Будьте доброзичливими!» з книги «Сто порад вчителю» (3 год.)*

* *Осмыслити структуру шкільної Програми з української літератури та шкільної програми із зарубіжної літератури (2 год.)*

Література:

Сухомлинський В. Сто порад вчителю. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.studmed.ru/view/suhomlinskiy-v-sto-porad-vchitelyu_19d3cdec903.html

МОДУЛЬ 2

Вивчення різних видів навчального матеріалу з літератури

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Шкільний аналіз художнього твору та вивчення літературознавчого матеріалу

* *Вказати на особливості вивчення біографії письменника на уроках літератури, з'ясувавши:*

– місце біографічних матеріалів у контексті програми літератури;

– специфіку вивчення життя літератора на різних етапах літературного розвитку школярів;

– скласти моделі вивчення біографії письменника учнями різного віку (2 год.).

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

**** Простежити особливості аналізу художніх творів на уроках літератури на прикладі:***

– структури вивчення й аналізу ліричного твору (поняття ліричний герой, рима, ритміка, образна система, тропи та ін.);

– структури вивчення й аналізу ліро-епічних творів (поняття ліричний герой, рима, ритміка, образна система, тропи та ін.);

– структури вивчення й аналізу малої прози;

– структури вивчення й аналізу повісті й роману;

– структури вивчення й аналізу драматичного твору (**2 год.**).

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

* З'ясувати специфіку аналізу міжродових жанрів (1 год.).

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

* З'ясувати специфіку аналізу фольклорних творів (1 год.).

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

* Вказати на особливості методики розвитку мовлення на уроках літератури та в позакласній роботі вчителя, простеживши (2 год.):

- завдання методики розвитку мовлення на різних психолого-вікових етапах становлення учнів;
- розвиток усного мовлення;
- розвиток письмового мовлення на уроках літератури:

- а) твір-розповідь: мета, структура, означальні та причинні зв'язки;
- б) твір-опис: мета, структура, спостереження над життєвими явищами;
- в) твір-роздум: мета, структура, міркування та обґрунтування власної думки.

– читацькі конференції, диспути та літературні вечори.

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

Вивчення літератури рідного краю на уроках української літератури

* Проаналізувати в контексті шкільного літературознавства оповідання «Розбита ваза» Ю.Керекеша (3 год.).

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

5. Нова українська школа: poradnyk dlya vchytelya. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

* Проаналізувати в контексті шкільного літературознавства оповідання «Злодій» Ф.Потушняка (3 год.).

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

5. Нова українська школа: poradnyk dlya vchytelya. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

* Проаналізувати в контексті шкільного літературознавства роман «Жменяки» М.Томчани (4 год.).

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

5. Нова українська школа: poradnyk dlya vchytelya. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

МОДУЛЬ 3
Сучасні підходи до організації навчання
в загальноосвітніх навчальних закладах

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5
Технології та стратегії навчання на уроках літератури

* *Опрацювати відповідний матеріал і вивчити стратегії навчання на уроках літератури:*

– стратегія прямого навчання (міні-лекція, систематизований огляд, опитування, показ/демонстрація);

– стратегія непрямого навчання (концептуальна карта, вивчення окремого випадку, читання з метою розуміння значення, обговорення);

– стратегія навчання, яке ґрунтується на досвіді (ігри, ролі, тести);

– стратегія (самостійного) незалежного навчання (письмові роботи, навчальні контракти, домашні роботи, науково-дослідні проекти, необхідні питання з теми);

– стратегія взаємодіючого навчання (дебати, навчальні групи, які співпрацюють, спонукання до пошуку розв'язання проблеми, робота з однокласниками, панельні дискусії/усні виступи, проведення інтерв'ю) **(2 год.)**.

Література:

Житник Б. Основи сучасного навчання // Сучасні шкільні технології. Ч.1 / Упоряд. І.Рожнятовська, В.Зоц. – К., 2004.

* *Вивчення теоретичних питань на уроках літератури:*

– особливості вивчення школярами теоретико-літературних понять;

– вивчення стилів та літературних напрямів на уроках;

– процес засвоєння учнями літературознавчих статей;

– моделі вивчення питань із теорії літератури на уроках

(1 год.).

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>
4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

** Виявити знання в застосуванні освітніх технологій на уроках літератури:*

- технологія розвивального навчання, педагогічна технологія «створення ситуації успіху», сугестивна технологія;
- технологія формування творчої особистості, технологія колективного творчого виховання;
- технологія навчання як дослідження. Нові інформаційні технології навчання (2 год.).

Література:

1. Житник Б. Основи сучасного навчання // Сучасні шкільні технології. Ч.1 / Упоряд. І.Рожнятовська, В.Зоц. – К., 2004.
2. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
3. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
4. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>
5. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

6. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / за ред. О.М. Пехоти. – К., 2004. – 255 с.

7. Нова українська школа: poradnyk dlya vchytelya. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

* Письмово пояснити такі складові проведення усного і письмового контролю знань учнів:

- компоненти, функції і види контролю;
- фронтальне опитування на уроках літератури;
- контроль усного зв'язного мовлення на уроках літератури;
- тестування як форма контролю засвоєння матеріалу учнями;
- самостійні та контрольні перевірні роботи;
- індивідуальні завдання для учнів: їх оцінювання та введення в контексті уроку (*2 год.*).

Література:

1. Житник Б. Основи сучасного навчання // Сучасні шкільні технології. Ч.1 / Упоряд. І.Рожнятовська, В.Зоц. – К., 2004.

2. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

3. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

4. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

5. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

6. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / за ред. О.М. Пехоти. – К., 2004. – 255 с.

7. Нова українська школа: poradnyk dlya vchytelya. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

* З'ясувати особливості самостійної роботи учнів у контексті вивчення літератури за такими складовими:

- формування самостійної індивідуальної навчально-пізнавальної діяльності учня;
- читання як самостійний процес діяльності учня;
- самостійна робота школяра з підручником;
- самостійна робота учня з літературознавчими джерелами;
- самостійний пошук учнем джерел для освоєння матеріалу;
- перевірка самостійної роботи учня на уроці літератури (2 год).

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

3. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

5. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / за ред. О.М. Пехоти. – К., 2004. – 255 с.

6. Нова українська школа: поради для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

* Визначити особливості позакласної роботи вчителя:

- в організації й сприянні літературної творчості учнів;
- в організації роботи шкільного літературного музею та проведенні літературних екскурсій, походів;
- у процесі збирання фольклору учнями (2 год.) .

Література:

1. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
2. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
3. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>
4. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf
5. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / за ред. О.М. Пехоти. – К., 2004. – 255 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6

Типологія уроків із літератури

* Підготувати конспект уроку засвоєння нових знань (1 год.)

Література:

1. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.
2. Наказ МОН № 408 від 20.04.18 р. «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ele.zp.ua/sites/nature/wp-content/uploads/sites/2/2018/10/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%A3-%E2%84%96-408-%D0%B2%D1%96%D0%B4-20.04.2018.pdf>
3. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
4. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
5. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

6. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

7. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://www.kmu.gov.ua > media > reforms > ukrainska-shkola-compressed](https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed)

8. Нова українська школа: поради для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

9. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.

* Підготувати конспект уроку розвитку компетентностей (засвоєння знань, умінь, навичок) (1 год.).

Література:

1. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.

2. Наказ МОН № 408 від 20.04.18 р. «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ele.zp.ua/sites/nature/wp-content/uploads/sites/2/2018/10/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%A3-%E2%84%96-408-%D0%B2%D1%96%D0%B4-20.04.2018.pdf>

3. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

4. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

5. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

6. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

7. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://www.kmu.gov.ua > media > reforms > ukrainska-shkola-compressed](https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed)

8. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

* Підготувати конспект уроку формування компетентності (застосування знань, умінь, навичок) (1 год.).

Література:

1. Онишук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.

2. Наказ МОН № 408 від 20.04.18 р. «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ele.zp.ua/sites/nature/wp-content/uploads/sites/2/2018/10/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%A3-%E2%84%96-408-%D0%B2%D1%96%D0%B4-20.04.2018.pdf>

3. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

4. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

5. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

6. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

7. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>

8. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

* Підготувати конспект уроку формування компетентностей (узагальнення та систематизації знань, умінь, навичок) (1 год.).

Література:

1. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.
2. Наказ МОН № 408 від 20.04.18 р. «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ele.zp.ua/sites/nature/wp-content/uploads/sites/2/2018/10/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%A3-%E2%84%96-408-%D0%B2%D1%96%D0%B4-20.04.2018.pdf>
3. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.
4. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.
5. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>
6. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf
7. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>
8. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

* Підготувати конспект комбінованого уроку (1 год.).

Література:

1. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.
2. Наказ МОН № 408 від 20.04.18 р. «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ele.zp.ua/sites/nature/wp-content/uploads/sites/2/2018/10/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%A3-%E2%84%96-408-%D0%B2%D1%96%D0%B4-20.04.2018.pdf>

3. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

4. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

5. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

6. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

7. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>

8. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

* Підготувати конспект уроку перевірки та оцінювання досягнень компетентностей (1 год.).

Література:

1. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.

2. Наказ МОН № 408 від 20.04.18 р. «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ele.zp.ua/sites/nature/wp-content/uploads/sites/2/2018/10/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%A3-%E2%84%96-408-%D0%B2%D1%96%D0%B4-20.04.2018.pdf>

3. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

4. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

5. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

6. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

7. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://www.kmu.gov.ua > media > reforms > ukrainska-shkola-compressed](https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed)

8. Нова українська школа: поради для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

* Підготувати конспект уроку корекції компетентностей (1 год.).

Література:

1. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.

2. Наказ МОН № 408 від 20.04.18 р. «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ele.zp.ua/sites/nature/wp-content/uploads/sites/2/2018/10/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%A3-%E2%84%96-408-%D0%B2%D1%96%D0%B4-20.04.2018.pdf>

3. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

4. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

5. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

6. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

7. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://www.kmu.gov.ua > media > reforms > ukrainska-shkola-compressed](https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed)

8. Нова українська школа: поради для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

ПІДСУМКОВІ КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

з курсу «Методика викладання української та зарубіжної літератури» (зразок)

Модульна контрольна робота № 1 (2 год.)

Варіант 1

1. З'ясувати поняття «зміст освіти».
2. Назвати методи організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.
3. Охарактеризувати особливості літературного розвитку молодшого підліткового віку.
4. Окреслити вимоги до сучасного уроку.
5. Написати есе за статтею В. Сухомлинського: «Що таке покликання до праці вчителя? Як воно формується?».

Варіант 2

1. З'ясувати поняття «наскрізної лінії» в ключових компетентностях.
2. Назвати методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів.
3. Охарактеризувати особливості розвитку в ранній юності.
4. Окреслити вимоги до особистості вчителя-словесника.
5. Написати есе за статтею В. Сухомлинського «Будьте доброзичливими!»

Модульна контрольна робота № 2 (2 год.)

Варіант 1

1. З'ясувати зміст поняття «компетентність».
2. Назвати складники ситуації успіху.
3. Охарактеризувати структуру і завдання підсумкових занять як завершального етапу вивчення твору чи творчості письменника.
4. Окреслити специфіку вивчення малої прози учнями на різних етапах літературного розвитку.
5. Написати есе на тему «Проблема «батьки і діти» в оповіданні «Тестамент» І. Чендея».

Варіант 2

1. З'ясувати поняття «літературна компетентність»
2. Назвати види читання.
3. Охарактеризувати основні етапи роботи над художнім твором.
4. Окреслити специфіку вивчення ліричних творів учнями на різних етапах літературного розвитку.
5. Написати есе на тему «Ідейно-художня палітра лірики Петра Скунця».

Модульна контрольна робота № 3 (2 год.)

Варіант 1

1. З'ясувати особливості особистісно-орієнтованного підходу в навчальному процесі.
2. Назвати типи уроків.
3. Охарактеризувати стратегії навчання.
4. Окреслити особливості підготовки вчителя до уроку.
5. Написати есе на тему «Вивчення літератури як спосіб формування компетентності спілкування державною мовою».

Варіант 2

1. З'ясувати поняття «педагогічна майстерність».
2. Назвати основні методи наукового дослідження в методиці навчання літератури.
3. Охарактеризувати роль і значення спілкування учитель-учень на уроці літератури.
4. Окреслити специфіку та структуру комбінованого уроку.
5. Написати есе на тему «Особливості використання 10 ключових компетентностей на уроках літератури».

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		
64 – 74	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципл.

**СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ
ІЗ КУРСУ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ»**

№	Вид діяльності	Бал (макс.)
1.	Модуль 1. Загальні засади методики викладання літератури в загальноосвітніх навчальних закладах	100
2.	Модуль 2. Вивчення різних видів навчального матеріалу з літератури	100
3.	Модуль 3. Сучасні підходи до організації навчання в загальноосвітніх навчальних закладах	100
4.	Разом	300
5.	Розрахунок середнього балу як середнє арифметичне за три модулі	100

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувачів вищої освіти на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу

Модульний контроль здобувачів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля. Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- а) своєчасність виконання навчальних завдань;
- б) повний обсяг їх виконання;
- в) якість виконання навчальних завдань;
- г) самостійність виконання;
- д) творчий підхід у виконанні завдань;
- е) ініціативність у навчальній діяльності.

**«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ
В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ»
У ТАБЛИЦЯХ І СХЕМАХ**

10 КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ¹	
1. Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами	6. Основні компетентності у природничих науках і технологіях
<i>Це вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів). Здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування.</i>	<i>Наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності. Уміння застосовувати науковий метод, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати результати.</i>
2. Спілкування іноземними мовами	7. Інформаційно-цифрова компетентність
<i>Уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів. Уміння посередницької діяльності та міжкультурного спілкування.</i>	<i>Передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібер-безпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність).</i>

¹ Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. – 2016. – С. 11–12. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

3. Математична компетентність	8. Уміння вчитися впродовж життя
<i>Культура логічного і алгоритмічного мислення. Уміння застосовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності. Здатність до розуміння і використання простих математичних моделей. Уміння будувати такі моделі для вирішення проблем.</i>	<i>Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя.</i>
4. Ініціативність і підприємливість	9. Обізнаність та самовираження у сфері культури
<i>Уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Вміння раціонально поводитися як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів...</i>	<i>Здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва. Ця компетентність передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до різноманіття культурного вираження інших.</i>
5. Соціальна та громадянська компетентності	10. Екологічна грамотність і здорове життя
<i>Усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, в сім'ї, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів. Повага до закону, дотримання прав людини і підтримка соціо-культурного різноманіття.</i>	<i>Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя.</i>

КОМПЕТЕНТНОСТІ ДАЮТЬ ЗМОГУ ²
усунути суперечності між засвоєними теоретичними
відомостями та їх використанням
для розв’язання конкретних життєвих завдань:

- уміти розрізняти об’єкти, ознаки, властивості;
- аналізувати і пояснювати причини та наслідки подій, вчинків, явищ;
- створювати тексти, вироби, проекти;
- висловлювати ставлення до подій, вчинків – своїх та інших людей;
- брати участь у колективних справах, у розв’язанні навчальних завдань; оцінювати вчинки, різні моделі поведінки;
- користуватися певними предметами та ін.

НАСКРІЗНІ ВМІННЯ ³:

Розв’язувати проблеми.
Критично мислити.
Творчо мислити.
Співпрацювати.
Ефективно спілкуватися.
Керувати своїми емоціями.
Виявляти ініціативу.
Оцінювати ризики й ухвалювати рішення.
Логічно доводити свою думку.
Читати вдумливо.

---

² Нова українська школа: poradnyk-dlya-vchytelya.pdf – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

³ Там само.

ЗМІНА ХАРАКТЕРИСТИК ПАРАДИГМИ В ОСВІТІ ⁴

Раціональна парадигма	Синергетична парадигма
Навчальні програми	
* формування знань, умінь, навичок як основної освітньої мети, що забезпечує соціальну компетентність; * більшість уваги приділено змісту; * обмежена однією науковою галуззю; * лінійний характер; * догматизація знань; * предметоцентризм.	* конструювання навчального матеріалу відповідно до логіки побудови наукового знання з урахуванням рівня розвитку, ціннісних орієнтацій та суб'єктивного досвіду * рівновага між змістом і процесом навчання; * інтегровані або комплексні дисципліни; * спіралеподібна побудова; * тривимірне навчання (широта світогляду, глибина знань, постійне їх оновлення); * безперервний поступ.
Навчально-виховний процес	
* учень виступає об'єктом зовнішнього впливу; * пасивне навчання; * централізований контроль над ресурсами (навчальними планами та програмами, методикою та тривалістю навчання) – єдиний підхід; * монополія підручника; * орієнтація на досягнення як найшвидших результатів (оцінки і рейтинги є самоціллю).	* учень є продуктом своєї власної діяльності, суб'єктом навч.; * активне навчання; * регіональне керування ресурсами (складання навчальних планів, вибір програм і тривалості навчання); * використання сценарних варіантів уроків, забезпечених різноманітними носіями інформації; * орієнтація на процес навчання.
Оточення	
* конкуруюче оточення; * керівництво рівнями освіти; * нагляд за учнями; * ієрархічні структури;	* кооперативне оточення; * керування школою; * уповноваження учнів; * горизонтальна (професійно-колегіальна) структура

⁴ Житник Б. Основи сучасного навчання // Сучасні шкільні технології Ч.1 / Упоряд. І. Рожнятовська, В.Зоц. – К., 2004. – С.9.

ВИМОГИ ДО СУЧАСНОГО УРОКУ ⁵

Гігієнічні – температурний режим; – норми освітлення; – провітрювання; – відповідність нормативам шкільних меблів; – чергування видів навчальної роботи і різноманітність методів навчання	Психологічні – врахування психологічних особливостей кожного учня; – нормальний психічний стан і стійкий настрій вчителя й учн. – розумова вимогливість і доброзичливість; – педагогічна етика і психологічний такт
Дидактичні – раціональне використання кожної хвилини уроку; – раціональна єдність словесних, наукових і практичних методів навчання; – використання активних методів навчання; – зв'язок з раніше вивченим досвідом, набутим учнем; – формування вмій учнів самостійно здобувати знання і застосовувати їх на практиці; – індивідуалізація, диференціація та інтенсифікація навчального процесу; – використання на рівні з предметами, що склалися, комплексних дисциплін; – використання сценарних варіантів уроків, які забезпечуються різноманітними носіями інформації; – забезпечення прагнень учнів знаходити свій спосіб роботи з навчальним матеріалом; – організоване закінчення уроку.	Загальнопедагогічні – пріоритет особистості учня в організації освітнього процесу; – врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; – орієнтація на процес навчання; – орієнтація на особисті досягнення учнів; – тривимірне навчання (широта світогляду, поглиблення знань, постійне їх оновлення); – створення емоційно-актуального фону уроку; – пізнавальна самостійність учнів; – чітке визначення освітніх, виховних і розвивальних завдань уроку; – безперервний поступ.

⁵ Житник Б. Основи сучасного навчання // Сучасні шкільні технології. Ч.1 / Упоряд. І.Рожнятовська, В.Зоц. – К., 2004. – С. 34.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ⁶

I. Методи організації навчально-пізнавальної діяльності учнів	
1.	Словесні методи: словесно-інформаційні; словесно-евристичні; словесно-дослідницькі.
2.	Наочні: наочно-інформаційні; наочно-евристичні; наочно-дослідницькі.
3.	Практичні: практично-репродуктивні; практично-евристичні; практично-дослідницькі.
4.	Проблемно-пошукові: постановка проблеми перед учнями; створення проблемної ситуації; розв'язання поставленої проблеми; вибір оптимального шляху розв'язання проблеми.
5.	Індуктивно-дедуктивні: порівняння; узагальнення; оцінка фактів, явищ, дій; встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

⁶ Укладено за: Падалка О.С., Нісімчук А.М., Смолюк І.О., Шпак О.Т. Педагогічні технології. – К., 1995. – 28-30 с.

II. Методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів	
1.	Емоційний вплив педагога
2.	Пізнавальні ігри
3.	Навчальні дискусії
4.	Заохочення навчальної діяльності школяра
5.	Настанова (застереження від певних дій чи вчинків)

III. Методи контролю та самоконтролю	
1.	Усний (фронтальне, індивідуальне опитування)
2.	Письмовий (самостійні, контрольні, творчі перевірки роботи)
3.	Тестування
4.	Комп'ютерні перевірки роботи

ЕФЕКТИВНІСТЬ СПРИЙНЯТТЯ УЧНЯМИ МАТЕРІАЛУ

1.	<i>Лекція</i>	5 %
2.	<i>Читання</i>	10 %
3.	<i>Аудіовізуальні методи</i>	20 %
4.	<i>Демонстрування</i>	30 %
5.	<i>Групові дискусії</i>	50 %
6.	<i>Дидактичні ігри</i>	70 %
7.	<i>Навчання інших</i>	90 %

ТИПИ УРОКІВ, ЇХ СТРУКТУРА, МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ⁷

Урок засвоєння нових знань

	Структура уроку	Складники структури	Методи
1.	Актуалізація чуттєвого (сенсорного) досвіду і опорних знань учнів	Сенсорний досвід із різних уявлень пам'яті	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, постановка проблеми перед учнями); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
		Знання, відомості (відновити, доповнити, уточнити, виправити)	
2.	Мотивація навчальної діяльності школярів	Цікавість	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю й самоконтролю.
		Постановка далекої і близької перспектив	
		Самостійність у розв'язанні питань	
		Вирішення проблемної ситуації	
		Ситуація успіху	
		Оцінка	

⁷ Таблиці укладено за: Онищук В. Типи, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с. і Наказом МОН № 408 від 20. 04. 18 р. «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ele.zp.ua/sites/nature/wp-content/uploads/sites/2/2018/10/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%A3-%E2%84%96-408-%D0%B2%D1%96%D0%B4-20.04.2018.pdf>

3.	Повідомлення теми, мети та завдань уроку	Мета: навчальна, виховна, розвивальна	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, постановка проблеми перед учнями); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
4.	Сприйняття і первинне усвідомлення учнями нового матеріалу	Сприйняття: чуттєве (безпосереднє); раціональне (опосередковане через слово, мовлення)	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання заданої проблеми); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
5.	Осмислення об'єктивних зв'язків і відношень та розкриття внутрішньої сутності явищ у матеріалі, що вивчається	Прийоми, спрямовані на засвоєння знань: – вивчення матеріалу з підручника; – вивчення літературознавчих статей зі словників; – усний переказ; – навчальні кінофільми; – навчальні презентації; – добір фактів;	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблеми);

		– вивчення ілюстрацій. Прийоми, спрямовані на осмислення знань: – відібрати матеріал за певною ознакою (відшукати у книзі відповідь на запитання, відібрати матеріал за системою питань); – виділити головне й другорядне (коротко визначити зміст статті, тему); – виділити головну думку, окреслити етапи); – порівняння (схожість і відмінність, які зміни відбулися); – встановити зв'язки між явищами).	методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, пізнавальні ігри); методи контролю та самоконтролю (опитування, письмові перевірки роботи, тестування).
6.	Узагальнення й систематизація знань	– заповнення таблиць; – систематизація за ознакою; – визначення схожості й відмінності; – розміщення явищ, подій у певному порядку; – розуміння принципів розподілу.	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблеми);

			індуктивно-дедуктивний); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, пізнавальні ігри); методи контролю та самоконтролю (опитування, письмові перевірні роботи, тестування).
7.	Підсумки уроку	Ступінь досягнення мети та виконання завдань уроку; результати уроку	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційний, наочно-інформаційний); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю й самоконтролю (оцінювання).
8.	Домашнє завдання	– оголосити домашнє завдання; – пояснити домашнє завдання	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).

Структура конспекту уроку засвоєння нових знань

Тема:

Мета: навчальна (засвоєння учнями...)
виховна (формування в учнів...)
розвивальна (розвинути в учнів...)

Обладнання:

Тип уроку: *засвоєння нових знань*

Хід уроку

1. Актуалізація чуттєвого (сенсорного) досвіду та опорних знань учнів.
2. Мотивація навчальної діяльності школярів.
3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку.
4. Сприйняття і первинне усвідомлення учнями нового матеріалу.
5. Осмислення об'єктивних зв'язків і відношень та розкриття внутрішньої сутності явищ у матеріалі, що вивчається.
6. Узагальнення й систематизація знань.
7. Підсумки уроку.
8. Домашнє завдання.

Урок формування компетентностей (засвоєння знань, умінь і навичок)

	Структура уроку	Складники структури	Методи
1.	Актуалізація чуттєвого (сенсорного) досвіду й опорних знань учнів через виконання простих практичних (ввідних) завдань	Сенсорний досвід із різних уявлень пам'яті Знання, відомості (відновити, доповнити, уточнити, виправити)	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, постановка проблеми перед учнями); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
2.	Мотивація навчальної діяльності школярів	Цікавість Постановка далекої і близької перспектив Самостійність у розв'язанні питань Вирішення проблемної ситуації Ситуація успіху Оцінка	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю й самоконтролю.
3.	Повідомлення теми, мети та завдань уроку	Мета: навчальна, виховна, розвивальна	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, постановка проблеми перед учнями);

		Завдання: кроки, які здійснюються для реалізації мети уроку	методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
4.	Вивчення нового матеріалу через практичні завдання	Сприйняття: чуттєве (безпосереднє); раціональне (опосередковане через слово, мовлення)	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, практично-репродуктивні, практично-евристичні, практично-дослідницькі, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання заданої проблеми); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
		Сприйняття: – мимовільне; – усвідомлене	
5.	Первинне застосування отриманих знань на практиці	– пробні завдання під керівництвом та контролем вчителя, спрямовані на усне мовлення; – попереджувальні завдання (учні усно пояснюють, як будуть виконувати завдання); – коментоване завдання (синхронне виконання);	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, розв'язання заданої проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблеми);

		– пояснювальні завдання (самостійна діяльність, а потім пояснення)	методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, пізнавальні ігри, навчальні дискусії); методи контролю та самоконтролю.
6.	Застосування учнями знань і дій у стандартних умовах, із метою набуття навичок	– заповнення таблиць; – виконання тренувальних завдань за зразком; за планом; – самостійні відповіді на запитання	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, вибір оптимального шляху розв’язання проблеми; індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, пізнавальні ігри, навчальні дискусії); методи контролю та самоконтролю.
7.	Творче перенесення знань і навичок у нові чи змінені умови з метою формування умінь	– творчі завдання; – завдання, пов’язані з розумінням цілісної картини світу мистецтва; – творчі роботи	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями,

			створення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблеми; індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, пізнавальні ігри); методи контролю та самоконтролю (опитування, письмові перевірні роботи, тести).
8.	Підсумки уроку	ступінь досягнення мети та виконання завдань уроку; результати уроку	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю (оцінювання).
9.	Домашнє завдання	– оголосити домашнє завдання; – пояснити домашнє завдання	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).

Структура конспекту уроку формування компетентностей

Тема:

Мета: навчальна (засвоєння учнями...)
виховна (формування в учнів...)
розвивальна (розвинути в учнів...)

Обладнання:

Тип уроку: *формування компетентностей*

Хід уроку

1. Актуалізація чуттєвого (сенсорного) досвіду й опорних знань учнів.
2. Мотивація навчальної діяльності школярів.
3. Повідомлення теми, мети, завдань уроку.
4. Вивчення нового матеріалу через практичні завдання.
5. Первинне застосування знань на практиці.
6. Застосування учнями знань і дій у стандартних умовах, із метою набуття навичок.
7. Творче перенесення знань і навичок у нові чи змінені умови з метою формування умінь.
8. Підсумки уроку.
9. Домашнє завдання.

Урок розвитку компетентностей
(урок застосування знань, умінь та навичок)

	Структура уроку	Складники структури	Методи
1.	Актуалізація опорних знань і дій учнів, необхідних для творчого вирішення поставлених завдань	Сенсорний досвід із різних уявлень пам'яті. Знання, відомості (відновити, доповнити, уточнити, виправити)	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, постановка проблеми перед учнями); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
2.	Мотивація навчальної діяльності школярів	Цікавість Постановка далекої й близької перспектив Самостійність у розв'язанні питань Вирішення проблемної ситуації Ситуація успіху Оцінка	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю й самоконтролю.
3.	Повідомлення теми, мети та завдань уроку	Мета: навчальна, виховна, розвивальна Завдання: кроки, які здійснюються для реалізації мети уроку	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, постановка проблеми перед учнями); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).

4.	Усвідомлення учнями змісту роботи та послідовності дій	Аналіз, завдання, розкриття способів вирішення творчих елементів; підготовка необхідних засобів для роботи	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-евристичні, наочно-дослідницькі, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
5.	Самостійна робота учнів під контролем учителя	– самостійне виконання практичної частини роботи; – узагальнення і систематизація знань і способів виконання дій, отриманих на уроці; – контроль учителя	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, практично-репродуктивні, практично-евристичні, практично-дослідницькі; постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблем); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навч. діяльності школяра); методи контролю (опитування, письмові перевірки роботи, тестування).

6.	Самостійна робота учнів. Взаємоконтроль виконаних робіт	– самостійне виконання практичної частини роботи; – узагальнення і систематизація знань і способів виконання дій, отриманих на уроці; – контроль учителя, самоконтроль, взаємоконтроль	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, практично-репродуктивні, практично-евристичні, практично-дослідницькі; постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблем); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю і самоконтролю.
7.	Колективна перевірка 1-2 робіт у класі зі взаєморецензуванням	– контроль учителя, самоконтроль, взаємоконтроль; – узагальнення й систематизація знань і способів виконання дій, отриманих на уроці	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблеми; індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, навчальні дискусії);

			методи контролю та самоконтролю (опитування, письмові перевірні роботи, тестування).
8.	Підсумки уроку	Ступінь досягнення мети та виконання завдань уроку; результати уроку	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю (оцінювання).
9.	Домашнє завдання	– оголосити домашнє завдання; – пояснити домашнє завдання	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).

Структура уроку *розвитку компетентностей* (застосування знань, умінь та навичок)

Тема:

Мета: навчальна (засвоєння учнями...)
виховна (формування в учнів...)
розвивальна (розвинути в учнів...)

Обладнання:

Тип уроку: *розвитку компетентностей*

Хід уроку

1. Актуалізація опорних знань і дій учнів, необхідних для творчого вирішення поставлених завдань.
2. Мотивація навчальної діяльності школярів.
3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку.
4. Усвідомлення учнями змісту роботи і послідовності дій.
5. Самостійна робота учнів під контролем учителя.
6. Самостійна робота учнів. Взаємоконтроль виконаних робіт.
7. Колективна перевірка 1-2 робіт в класі зі взаєморецензуванням.
8. Підсумки уроку.
9. Домашнє завдання.

**Урок розвитку компетентностей
(урок узагальнення та систематизації
знань, умінь, навичок)**

	Структура уроку	Складники структури	Методи
1.	Актуалізація опорних знань і дій учнів	Сенсорний досвід із різних уявлень пам'яті	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, постановка проблеми перед учнями); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
Знання, відомості (відновити, доповнити, уточнити, виправити)			
2.	Мотивація навчальної діяльності школярів	Цікавість	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю й самоконтролю.
Постановка далекої і близької перспектив			
Самостійність у розв'язанні питань			
Вирішення проблемної ситуації			
Ситуація успіху			
Оцінка			
3.	Повідомлення теми, мети та завдань уроку	Мета: навчальна, виховна, розвивальна.	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, постановка проблеми перед учнями); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навч. діяльності школяра).
Завдання: кроки, які здійснюються для реалізації мети уроку			

4.	Узагальнення та систематизація окремих фактів, подій, явищ	– заповнення таблиць; – виготовлення схем; – виконання завдань на віднайдення вибіркових ознак чи явищ; – узагальнюючі фільми; – поєднання теми з життєвим матеріалом	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-евристичні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв’язання проблеми, вибір оптимального шляху розв’язання проблеми; індуктивно-дедуктивний); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, захоплення навчальної діяльності школяра, навчальні дискусії, пізнавальні ігри); методи контролю та самоконтролю (опитування, письмові перевірні роботи, тестування).
5.	Узагальнення понятійних систем. Формування в учнів теорій та ідей	– самостійна робота учнів із підручником, словником чи іншими джерелами; – складання різного типу планів, тез; – фіксування процесів, фактів, явищ; – порівняння процесів, явищ, фактів тощо;	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-евристичні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв’язання проблеми, вибір оптимального шляху розв’язання проблеми,

		– відшукування провідної ідеї й розгортання її; – формування в учнів теорій	індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, навчальні дискусії, пізнавальні ігри); методи контролю та самоконтролю.
6.	Підсумки уроку	Ступінь досягнення мети та виконання завдань уроку; результати уроку	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю (оцінювання).
7.	Домашнє завдання	– оголосити домашнє завдання; – пояснити домашнє завдання	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).

Структура уроку
розвитку компетентностей
(урок узагальнення та систематизації
знань, умінь, навичок)

Тема:

Мета: навчальна (засвоєння учнями...)
виховна (формування в учнів...)
розвивальна (розвинути в учнів...)

Обладнання:

Тип уроку: *розвитку компетентностей*

Хід уроку

1. Актуалізація опорних знань і дій учнів.
2. Мотивація навчальної діяльності школярів.
3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку.
4. Узагальнення та систематизація окремих фактів, подій, явищ.
5. Узагальнення понятійних систем. Формування в учнів теорій та ідей.
6. Підсумки уроку.
7. Домашнє завдання.

Урок перевірки та контролю компетентностей (урок контролю знань, умінь, навичок)

	Структура уроку	Складники структури	Методи
1.	Мотивація навчальної діяльності школярів	Цікавість Постановка далекої і близької перспектив Самостійність у розв'язанні питань Вирішення проблемної ситуації Ситуація успіху Оцінка	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, постановка проблеми перед учнями); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю (опитування, письмові роботи, тестування).
2.	Повідомлення теми, мети та завдань уроку	Мета: навчальна, виховна, розвивальна Завдання: кроки, які здійснюються для реалізації мети уроку	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, постановка проблеми перед учнями); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
3.	Повторення і узагальнення понять та засвоєння відповідної їм системи знань	– формування в учнів системи знань, яка відображається у вигляді теорій, і відповідного їй синтезу понять, що має форму ідей	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, ство-

			рення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблеми; індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
4.	Повторення і систематизація основних теоретичних положень	– робота з текстом (читання, складання простого і розширеного плану, тез, конспекту, порівняння предметів, образів, процесів, фактів); – робота з підручником (створення схем, таблиць, графіків)	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-евристичні, наочно-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, практично-дослідницькі, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, оцінка фактів, явищ, індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, навчальні дискусії, пізнавальні ігри); методи контролю (опитування учнів, письмові роботи, тестування).
5.	Перевірка осмислення учнями засвоєного матеріалу (знань)	– усна фронтальна; – усна індивідуальна; – тестування	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-евристичні, наочно-дослідницькі, практично-репро-

			дуктивні, практично-евристичні, практично-дослідницькі, створення проблемної ситуації, вирішення проблеми, віднайдення оптимального шляху до вирішення проблеми; оцінка фактів, явищ, індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальн. діяльності школяра); методи контролю (опитування учнів, письмові роботи, тестування).
6.	Перевірка вправності застосування учнями знань, умінь і навичок у роботі (усній, письмовій)	– усна фронтальна; – усна індивідуальна; – письмова перевірна (самостійна робота, переказ, творча робота, твір); – тестування	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю та самоконтролю (опитування, письмові роботи, тестування).
7.	Підсумки уроку	– ступінь досягнення мети та виконання завдань уроку; – результати уроку; – оцінювання роботи учнів	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю (оцінювання).

8.	Домашнє завдання	– оголосити домашнє завдання; – пояснити домашнє завдання	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).

Структура уроку перевірки та контролю компетентностей

Тема:

Мета: навчальна (засвоєння учнями...)
виховна (формування в учнів...)
розвивальна (розвинути в учнів...)

Обладнання:

Тип уроку: *перевірки та контролю компетентностей*

Хід уроку

1. Мотивація навчальної діяльності школярів.
2. Повідомлення теми, мети та завдань уроку.
3. Повторення і узагальнення понять та засвоєння відповідної їм системи знань.
4. Повторення і систематизація основних теоретичних положень.
5. Перевірка осмислення учнями засвоєного матеріалу.
6. Перевірка вправності учнів у застосуванні знань, умінь та навичок у роботі (усній, письмовій).
7. Підсумки уроку.
8. Домашнє завдання.

Урок корекції компетентностей (урок корекції знань, умінь, навичок)

	Структура уроку	Складники структури	Методи
1.	Мотивація навчання учнів	– показ необхідності широкого і вільного використання в життєвих ситуаціях отриманих компетентностей;	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, постановка проблеми перед учнями); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
2.	Повідомлення теми, мети та завдань уроку	Мета: навчальна, виховна, розвивальна Завдання: кроки, які здійснюються для реалізації мети уроку	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
3.	Перевірка знань фактичного матеріалу учнями	– створення схем, таблиць, графіків; – усна фронтальна; – усна індивідуальна; – письмова перевірна (самостійна робота, переказ, творча робота, твір); – тестування	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-евристичні, наочно-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, практично-дослідницькі, постановка проблеми, створення проблемної ситуації, вирішення проблеми, віднайдення оптималь-

			ного шляху до вирішення проблеми; оцінка фактів, явищ, індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю та самоконтролю (усне опитування, письмова перевірна робота, тестування).
4.	Перевірка знань основних понять учнями	– усна фронтальна; – усна індивідуальна; – письмова перевірна (самостійна робота, переказ, творча робота, твір); – тестування	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі; наочно-інформаційні, наочно-евристичні, наочно-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, практично-дослідницькі; постановка проблеми, створення проблемної ситуації, вирішення проблеми, віднайдення оптимального шляху до вирішення проблеми; оцінка фактів, явищ, індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю та самоконтролю (усне опитування, письмова перевірна робота).

5.	Аналіз виконаних контрольних робіт учнями	Вказати на ступінь сформованості в учнів системи знань, яка відображається у вигляді теорій, і відповідного їй синтезу понять, що має форму ідей та практичне їх втілення у виконаних завданнях	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, розв'язання заданої проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблем; індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю та самоконтролю (усне опитування, письмова перевірна робота).
6.	Виконання завдань для корекції компетентностей	– письмова перевірна (самостійна робота, переказ, творча робота, твір); – тестування	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху; індуктивно-дедуктивні.); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, пізнавальні ігри); методи контролю та самоконтролю.

7.	Застосування компетентностей у стандартних умовах	– письмова перевірна (самостійна робота, переказ, творча робота, твір); – тестування	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв’язання заданої проблеми, вибір оптимального шляху розв’язання проблеми; порівняння, індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, пізнавальні ігри); методи контролю та самоконтролю (письмові перевірки роботи, тестування).
8.	Застосування компетентностей у нестандартних умовах	– письмова перевірна (самостійна робота, переказ, творча робота, твір); – тестування	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв’язання проблеми, вибір оптимального шляху розв’язання проблеми; індуктивно-дедуктивні);

			методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, пізнавальні ігри, навчальні дискусії); методи контролю та самоконтролю (письмові перевірки роботи, тестування).
9.	Підсумки уроку	Ступінь досягнення мети та виконання завдань уроку; результати уроку	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю (оцінювання).
10.	Домашнє завдання	– оголосити домашнє завдання; – пояснити домашнє завдання	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).

Структура конспекту уроку корекції компетентностей

Тема:

Мета: навчальна (засвоєння учнями...)
виховна (формування в учнів...)
розвивальна (розвинути в учнів...)

Обладнання:

Тип уроку: *урок корекції компетентностей*

Хід уроку

1. Мотивація навчання учнів.
2. Повідомлення теми, мети та завдань уроку.
3. Перевірка знань фактичного матеріалу учнями.
4. Перевірка знань основних понять учнями.
5. Аналіз виконаних контрольних робіт учнями.
6. Виконання завдань для корекції компетентностей.
7. Застосування компетентностей у стандартних умовах.
8. Застосування компетентностей у нестандартних умовах.
9. Підсумки уроку.
10. Домашнє завдання.

Комбінований урок

	Структура уроку	Складники структури	Методи
1.	Перевірка виконання учнями домашнього завдання	– перевірка наявності, правильності, повноти й акуратності виконання домашньої роботи; – зміст і результати виконаних завдань	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-евристичні, наочно-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, практично-дослідницькі, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблем, індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, покарання); методи контролю та самоконтролю.
2.	Перевірка раніше засвоєних знань. Актуалізація опорних знань учнів	– бесіда; – фронтальне опитування; – індивідуальне опитування; – коротка самостійна перевірна робота; – тестування	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-евристичні, наочно-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, практично-дослідницькі, розв'язання загаданої проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблеми, індуктивно-дедуктивні);

			методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра, пізнавальні ігри); методи контролю та самоконтролю.
3.	Повідомлення теми, мети та завдань уроку	Мета: навчальна, виховна, розвивальна Завдання: кроки, які здійснюються для реалізації мети уроку	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
4.	Мотивація навчання учнів	Цікавість Постановка далекої і близької перспектив Самостійність у розв'язанні питань Вирішення проблемної ситуації Ситуація успіху Оцінка	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні, постановка проблеми перед учнями); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності учня).
5.	Вивчення нового матеріалу	– отримання основних понять із теми	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблеми);

			методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).
6.	Сприйняття й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу	Опрацювання учнями нової теми, під контролем вчителя	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблеми); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю, самоконтролю (усне опитування, письмові роботи, тестування).
7.	Осмислення, узагальнення та систематизація знань	Виконання завдань для систематизації та узагальнення знань	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі, наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір

			оптимального шляху розв'язання проблеми; індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю, самоконтролю.
8.	Самостійна робота щодо засвоєння знань, навичок та вмінь	Виконання учнями самостійної роботи із засвоєння нових знань, умінь, навичок.	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (наочно-інформаційні, наочно-дослідницькі, практично-дослідницькі, практично-репродуктивні, практично-евристичні, постановка проблеми перед учнями, створення проблемної ситуації, розв'язання проблеми, вибір оптимального шляху розв'язання проблеми, індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю, самоконтролю.
9.	Підсумки уроку	Ступінь досягнення мети та виконання завдань уроку; – результати уроку; – оцінювання	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні, наочно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра); методи контролю (оцінювання).

10.	Домашнє завдання	– оголосити домашнє завдання; – пояснити домашнє завдання	Методи організації навчально-пізнавальної діяльності (словесно-інформаційні); методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів (емоційний вплив педагога, заохочення навчальної діяльності школяра).

Структура конспекту комбінованого уроку

Тема:

Мета: навчальна (засвоєння учнями...)
виховна (формування в учнів...)
розвивальна (розвинути в учнів...)

Обладнання:

Тип уроку: *комбінований урок*

Хід уроку

1. Перевірка виконання учнями домашнього завдання.
2. Перевірка раніше засвоєних знань. Актуалізація опорних знань учнів.
3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку.
4. Мотивація навчання учнів.
5. Вивчення нового матеріалу.
6. Сприйняття й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу.
7. Осмислення, узагальнення та систематизація знань.
8. Самостійна робота щодо засвоєння навичок та вмінь.
9. Підсумки уроку.
10. Домашнє завдання.

ТАБЛИЦЯ СКОРОЧЕНЬ, ПОДАНИХ У НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМАХ ⁸

НЛ	Наскрізні лінії: <i>«Екологічна безпека та сталий розвиток»</i> (НЛ-1); <i>«Громадянська відповідальність»</i> (НЛ-2); <i>«Здоров'я і безпека»</i> (НЛ-3); <i>«Підприємливість та фінансова грамотність»</i> (НЛ-4)
ЗЛ	Змістові лінії: <i>Емоційно-ціннісна лінія</i> забезпечує розкриття гуманістичного потенціалу та естетичної цінності творів художньої літератури. Емоційно-ціннісна лінія спрямована на формування духовно-емоційного світу учнів, їхніх етичних позицій, світоглядних уявлень і переконань, а також на розвиток інтересу учнів до художньої літератури, розширення кола їхнього читання, орієнтування у світі класичної і сучасної літератури (зокрема в бібліотечних фондах, інтернет-ресурсах) із метою пошуку необхідної книги, розвитку вмінь і навичок читачької діяльності. <i>Літературознавча лінія</i> передбачає вивчення літературних творів у єдності змісту й форми, оволодіння учнями основними літературознавчими поняттями й застосування їх при аналізуванні й інтерпретації художніх творів; розгляд літературних творів, явищ і фактів у контексті літературного процесу; виявлення специфіки літературних напрямів, течій; розкриття поетикальних (зокрема жанрово-стильових) особливостей художніх творів; ознайомлення учнів із загальними принципами художнього перекладу, необхідними для текстуральної роботи з перекладною літературою.

⁸ Зарубіжна література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 5-9 класи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://media.ippo.kubg.edu.ua/?cat=11>

	Культурологічна лінія сприяє усвідомленню художньої літератури як важливого складника мистецтва; ознайомленню учнів із фундаментальними цінностями світової художньої культури; розкриттю особливостей творів, літературних явищ і фактів у широкому культурному контексті; висвітленню зв'язків літератури з філософією, міфологією, фольклором, звичаями, віруваннями, культурними традиціями різних народів і національностей; розширенню ерудиції учнів, вихованню їхньої загальної культури, поваги до національних і світових традицій, толерантного ставлення до представників різних культур, віросповідань, рас і національностей. Компаративна лінія забезпечує порівняння літературних творів, явищ і фактів, що належать до різних літератур; установлення зв'язків поміж українською та зарубіжними літературами (генетичних, контактних, типологічних та ін.); розгляд традиційних тем, сюжетів, мотивів, образів у різних літературах; зіставлення оригіналів та україномовних перекладів літературних творів; увиразнення особливостей української культури й літератури на тлі світової; демонстрацію лексичного багатства й невичерпних стилістичних можливостей української мови, а також поглиблення знань і розвиток навичок учнів з іноземних мов.
ТЛ	<i>Теорія літератури</i> , втілюється літературознавча лінія
ЛК	<i>Література і культура</i> , втілюється культурологічна лінія
ЕК	<i>Елементи компаративістики</i> , втілюється компаративна лінія
МЗ	<i>Міжпредметні зв'язки</i>
ПК	<i>Позакласне читання</i>
РМ	<i>Уроки розвитку мовлення</i>
УС	<i>Україна і світ</i>

БАНК СИТУАЦІЇ УСПІХУ⁹

	Категорії учнів				Різновиди радості
	Надійні	Впевнені	Невпевнені	Зневірені	
П Р И Й О М И Т Е Х Н О Л О Г І Ї	«Невтрючання»	«Холодний душ»	«Емоційне поглажування», «Анонсування» (запобіжний контроль)	«Миша у сметані», «Гидке качення»	«Здійснена радість»
	«Даю шанс», «Сповідь»	«Даю шанс»	«Сходи», «Стань у лави»	«Сходи», «Стань у лави»	«Неочікувана радість»
	«Емоційний сплеск», «Обмін ролями»	«Обмін ролями», «Емоційний сплеск»		«Обмін ролями»	«Загальна радість»
	Творча співпраця вчителя з учнем, із батьками успіх = радість учня + радість батьків				«Сімейна радість»
	«Еврика», «Навмисна помилка», «Лінія горизонту»	«Еврика», «Навмисна помилка», «Лінія горизонту»	«Еврика», «Навмисна помилка»	«Еврика», «Навмисна помилка»	«Радість пізнання»

⁹ Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / за ред. О.М.Пехоти. – К., 2004. – С. 249-251.

ШВИДКА КОНСУЛЬТАЦІЯ ДЛЯ РОЗРОБКИ УРОКІВ

Вивчення різножанрових творів	Уроки з літератури
Вивчення ліричних творів на уроках літератури	* Букша Т. Материнська любов і синівська вдячність у «Пісні про рушник» А.Малишка // Українська література в загальноосвітній школі. – 2013. – №11. – С. 37-38. * Охріменко Н. Вивчаємо поезію Тараса Шевченка «За сонцем хмаронька пливе» // Українська література в загальноосвітній школі. – 2013. – №12. – С. 9-10. * Гуліда О. «Я вмю радувати людей». Урок за поезіями Гійома Аполлінера «Лорелея», «Міст Мірабо», каліграми «Зарізана голубка й водограй» // Зарубіжна література в школах України. – 2019. – №7-8.
Вивчення малої прози на уроках літератури	* Ярошенко Т., Сліденко О. Євген Гуцало. Про письменника. Турбота про світ природи – неодмінна риса гуманної, гідної поведінки особистості (за оповіданням «Лось», 5 клас) // Українська мова і література в школі України. – 2019. – №11. – С.25-27. * Баняс С. Григійр Тютюнник. Віддзеркалення внутрішнього світу письменника у новелі «Три зозулі з поклоном». Складність людських почуттів. «Вічна тема» нещасливого кохання. Українська література, 11 клас // Українська мова і література в школі України. – 2019. – №1-2. – С.36-49. * Паливода Т. «Жінки майстерно володіють мистецтвом перев’язувати рани – майже так само, як і мистецтвом їх наносити (Уроки за новелою Івана Франка «Сойчине крило». 10 кл.) // Дивослово. – 2019. – №10-11. – С.17-23.

Вивчення повісті на уроках літератури	* Ціпов'яз Л. Мумі-тролі відкривають секрет, як бути самому і як бути разом. Матеріали до вивчення повісті Туве Янсон «Комета прилітає» // Зарубіжна література в школах України. – 2019. – №3. – С.18-23. * Сорока І. Зворушлива історія першого кохання. Урок за твором О.Гріна «Пурпурові вітрила» // Зарубіжна література в школах України. – 2019. – №10. – С.10-13. * Кадук Н. «Не гроші роблять людину щасливою, а людяність» Урок за повістю «Різдвяна пісня у прозі Чарльза Дарвіна» // Зарубіжна література в школах України. – 2019. – №11. – С.54-56.
Вивчення роману на уроках літератури	* Криворотенко О. «Життя – всього лиш низка варіантів» (Проблема вибору в романі Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні» (10 клас) // Дивослово. – 2019. – №9. – С.17-20. * Рудницька О., Шкамарда Г. Образ митця на тлі епохи в романах Валер'яна Підмогильного «Місто» та Михайла Булгакова «Майстер і Маргарита» (Бінарний інтегрований урок української й зарубіжної літератури в 11 класі) // Дивослово. – 2019. – №9. – С.7-12.
Вивчення драматургії на уроках літератури	* Ясак С. Життєвий і творчий шлях Миколи Куліша. Художнє відтворення проблем українізації в комедії «Мина Мазало» (11 кл.) // Дивослово. – 2019. – №11. – С.19-25. * Ясак С. Микола Куліш. Сатирична комедія «Мина Мазало» (11 клас). – Там само. – С. 26-29.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З КУРСУ

«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ»

1. Предмет і завдання курсу «Методика викладання української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх закладах».
2. Концепція «Нова українська школа» (формула нової школи, ключові компетентності, педагогіка партнерства, особистісно орієнтована система навчання).
3. Вказати на сучасні педагогічні парадигми.
4. Охарактеризувати особливості літературного розвитку молодшого підліткового віку.
5. Охарактеризувати особливості літературного розвитку старших підлітків.
6. Охарактеризувати особливості літературного розвитку в ранній юності.
7. Окреслити історію розвитку методики навчання літератури як науки.
8. Окреслити зміст і структуру шкільного курсу української літератури.
9. Окреслити зміст і структуру шкільного курсу зарубіжної літератури.
10. З'ясувати зв'язок методики викладання літератури з іншими науками.
11. Розкрити поняття «зміст освіти».
12. Розкрити поняття «наскрізної лінії» в ключових компетентностях.
13. Визначити форми організації освітнього процесу на уроках літератури.
14. Означити навчальні сфери педагогіки на уроках літератури в школі.
15. Вказати на вимоги до особистості педагога.
16. Визначити вимоги до сучасного уроку.

17. Розкрити завдання з літератури як спосіб управління навчальною діяльністю.
18. З'ясувати синергетичну парадигму навчання і втілення її на уроках літератури.
19. Назвати й охарактеризувати методи організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.
20. Назвати й охарактеризувати методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів.
21. Назвати й охарактеризувати методи контролю та самоконтролю на уроках літератури.
22. Принципи і прийоми визначення якості роботи вчителя.
23. Вказати на методологічні засади і типологію шкільного аналізу художнього твору.
24. З'ясувати особливості підготовки учнів до сприймання твору та значення вступних уроків.
25. Визначити й охарактеризувати основні етапи роботи над художнім твором.
26. Розкрити особливості аналізу художніх творів у системі оглядового вивчення творчості письменника.
27. Охарактеризувати структуру і завдання підсумкових занять як завершального етапу вивчення твору чи творчості письменника.
28. Розкрити особливості вивчення біографії письменника на уроках літератури.
29. Окреслити особливості читання твору та його види.
30. Вказати на особливості вивчення стилю письменника на уроках літератури.
31. З'ясувати специфіку вивчення ліричних творів учнями на різних етапах літературного розвитку.
32. Окреслити структури вивчення ліро-епічних творів учнями на різних етапах літературного розвитку.
33. Розкрити особливості вивчення малої прози на уроках літератури учнями різного віку.

34. Розкрити своєрідність вивчення повісті учнями на різних етапах літературного розвитку.

35. Розкрити своєрідність вивчення роману учнями на різних етапах літературного розвитку.

36. З'ясувати специфіку аналізу образів-персонажів.

37. З'ясувати особливості вивчення драматургії учнями на різних етапах літературного розвитку.

38. Вказати на особливості вивчення теоретичних питань учнями на різних етапах літературного розвитку (вивчення теоретико-літературних понять, вивчення літературних напрямів на уроках, вивчення літературознавчих статей).

39. Проаналізувати методики аналізу шкільним літературознавством міжродових жанрів.

40. Проаналізувати методики аналізу шкільним літературознавством фольклорних творів.

41. Вказати на особливості методики розвитку мовлення на уроках літератури та позакласній роботі вчителя.

42. Охарактеризувати стратегії навчання на уроках літератури.

43. Визначити типи уроків, їх мету та завдання.

44. З'ясувати формування міжпредметних компетентностей у процесі тематичного навчання та використання компаративного методу на уроках літератури.

45. Розкрити технологію проведення уроків.

46. З'ясувати особливості підготовки вчителя до уроку.

47. Пояснити структуру уроку засвоєння нових знань.

48. Пояснити структуру уроку формування компетентностей.

49. Пояснити структуру і принципи організації уроку розвитку компетентностей на основі застосування знань, умінь і навичок.

50. Пояснити структуру і принципи організації уроку розвитку компетентностей на основі систематизації та узагальнення знань, умінь і навичок.

51. Розкрити специфіку структури комбінованого уроку.
52. Пояснити структуру уроку перевірки й досягнення компетентностей.
53. Пояснити структуру уроку корекції компетентностей.
54. З'ясувати особливості самостійної роботи учнів в контексті вивчення літератури.
55. Вказати на особливості позакласної роботи вчителя-словесника.
56. З'ясувати особливості вивчення літератури рідного краю в 5-6 класах (рекомендовані твори та закріплення теоретичних знань).
57. З'ясувати на особливості вивчення літератури рідного краю в 7-9 класах (рекомендовані твори та закріплення теоретичних знань).
58. З'ясувати особливості вивчення літератури рідного краю в 10-11 класах (рекомендовані твори та закріплення теоретичних знань).
59. Окреслити основні положення статті В. Сухомлинського «Що таке покликання до праці? Як воно формується?».
60. Окреслити основні засади статті В. Сухомлинського: «Про здоров'я і повноту духовного життя вчителя. Декілька слів про радість праці».
61. Окреслити основні положення статті В. Сухомлинського «Будьте доброзичливими!».
62. Розкрити суть методики викладання літератури в контексті ефективності сприйняття учнями матеріалу.
63. Вивчення літератури як спосіб формування компетентності спілкування державною мовою.
64. З'ясувати особливості використання 10 ключових компетентностей на уроках літератури.
65. Окреслити роботу вчителя, спрямовану на розвиток учнівської творчості на уроках літератури.
66. Розкрити суть гуманістичного підходу на уроках літератури.

67. Окреслити структуру й специфіку оформлення конспекту на різні типи уроку.

68. З'ясувати роль, значення та способи актуалізації й мотивації навчання учнів.

69. Окреслити шляхи формування наскрізних вмінь (розв'язувати проблеми, критично мислити, творчо мислити, співпрацювати, ефективно спілкуватися, керувати своїми емоціями, виявляти ініціативу, оцінювати ризики й ухвалювати рішення, логічно доводити свою думку, читати вдумливо) на уроках літератури.

70. З'ясувати роль і значення спілкування учитель – учень на уроці літератури.

71. Назвати та охарактеризувати основні методи наукового дослідження в методиці навчання літератури.

72. Розкрити умови створення проблемної ситуації на уроці літератури.

73. Розкрити створення ситуації успіху на уроці літератури.

74. Назвати типи навчальних дискусій і запропонувати сценарії для їх проведення.

75. З'ясувати застосування інтерактивних технологій кооперативного навчання на уроках літератури.

76. Вказати на технології колективно-групового навчання на уроках літератури.

77. З'ясувати технології ситуативного моделювання на уроках літератури.

78. Роль і значення уроків літератури в контексті навчальних дисциплін загальноосвітніх закладів.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК ¹⁰

Актуалізація – відтворення у пам'яті учня знань, уявлень, життєвого досвіду, набутих ним раніше.

Аналіз – розкладання, розчленування цілого на частини; здійснюється у двох напрямках: практичної дії та розумової операції.

Батовська система – система навчання, що полягала в поєднанні групової та індивідуальної форм навчання. Використовувалась в американських школах наприкінці ХІХ ст. Окрім групових занять із класом, учитель та його помічник проводили індивідуальні заняття як із сильними, так і з відстаючими учнями.

Бел-Ланкастерська система – система навчання, розроблена А. Беллом та Дж. Ланкастером у 1798 році, широко застосовувалась у школах Англії та Індії для навчання великої кількості учнів одним учителем. Полягала в тому, що старші учні навчали молодших. Не набула поширення через низьку якість навчання.

Бригадно-індивідуальна форма навчання – розроблена в США система навчання математики в початковій школі, коли індивідуальні заняття поєднуються з роботою учнів у малих групах (5-6 осіб). Групи мають бути максимально різномірними. Розроблялась для застосування в класах, де велика відмінність в успішності та багато відстаючих.

Відтворюваність – можливість застосування технологій в інших однотипних навчальних закладах іншими суб'єктами.

Гра – один із видів діяльності, значимість якого не в результаті, а в самому процесі.

---

¹⁰ Термінологічний словник укладено за: Освітні технології: навч.-метод. посіб. / за ред. О.М.Пехоти. – К., 2004. – 256 с.; Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К., 2004. – 192 с.; Ігнатович С., Туряниця В. Якість роботи вчителя: кваліметричний підхід. – Ужгород, 2001. – 144 с.; Сучасні шкільні технології. Ч.1 / Упоряд. І.Рожнятовська, В.Зоц. – К., 2004. – 112 с.; Онищук В. Типи, структура і методика уроку в школі. – К., 1976. – 184 с.

Гра рольова – групова гра, у якій діти беруть на себе різноманітні соціальні ролі (батька, матері, лікаря, дитини і т.д.) у спеціально створених сюжетних умовах.

Гра сюжетна – гра, у якій діти відтворюють сюжети із реального життя чи художньої літератури.

Групова робота на уроці – форма організації навчально-пізнавальної діяльності, за якої учні з різним рівнем навчальних можливостей, об'єднані в малі групи, виконують як спільні, так і диференційовані завдання педагога. Групи не повинні бути постійними, оскільки це може призвести до виникнення груп різного рівня успішності.

Гуманістичний підхід (або гуманістична орієнтація) – напрям у світовій науці про людину, що визнає своїм головним предметом особистість як унікальну цілісну систему, яка являє собою «відкриту можливість» самоактуалізації, властиву тільки людині.

Дебати – техніка залучення присутніх до формально структурованих обговорень суперечливих поглядів на одну і ту ж проблему.

Дедуктивний (англ. deductive, нім. deduktiv) – заснований на дедукції; **дедуктивний метод** – спосіб дослідження, при якому окремі положення логічно виводяться із загальних положень (аксіом, постулатів, законів). У логіці використовуються два загальних **методи** здобуття висновків: **дедукція** та **індукція**.

Демократичний стиль спілкування – стиль, що базується на глибокій повазі до особистості, довірі, орієнтації на самореалізацію, саморозвиток учнів.

Дидактика – галузь педагогіки, що вивчає теорію освіти і навчання; теоретична і нормативно-прикладна наука, яка розкриває сутність і рушійні сили навчання у взаємозв'язку його освітніх, виховних і розвивальних функцій.

Дидактична структура уроку – сукупність компонентів у побудові уроку, послідовність і кількість яких визначається навчальною метою уроку, віковими особливостями дітей, специфікою предмета. Забезпечує цілеспрямованість і завершеність уроку.

Дискусія – 1) метод навчання, який передбачає організацію спільної мовної діяльності з метою пошуку ефективного розв'язання певної проблеми; 2) один із методів розв'язання спірних питань.

Дисципліна в свободі – принцип системи Монтесорі. Якщо дисципліна дитини базується на свободі, вона повинна бути передусім активною. Людину вважають дисциплінованою, коли вона вміє вільно володіти і керувати собою, дотримуючись життєвих правил.

Діалогічне навчання – розмова, бесіда між двома особами, яка має на меті пізнання сутності предмета чи явища в процесі обміну думками суб'єктів спілкування.

Ділова гра – імітація ситуації з моделюванням професійної чи іншої діяльності шляхом гри за попередньо повідомленими правилами.

Діяльність учня – активна взаємодія з довкіллям, коли індивід виступає як суб'єкт, котрий цілеспрямовано впливає на об'єкт і таким чином задовольняє свої потреби.

Домашні завдання – форма самостійної роботи учнів, яка має різні дидактичні цілі (закріплення, поглиблення знань, контроль, розвиток творчих здібностей, підготовка до засвоєння нового матеріалу).

Дослідницька технологія – сукупність дослідницьких процедур у певній галузі виробництва, науки.

Екологія – стан довкілля, наука про загальні закономірності природи і суспільства.

Експеримент – дослід, відтворення об'єкта пізнання, перевірка гіпотези.

Ефективність навчання – ступінь досягнення навчальної мети; визначається на основі зіставлення мети і здобутих результатів, унаслідок чого робиться висновок про ефективність навчання.

Загальний збір – вищий орган колективу, де обговорюються та вирішуються найважливіші питання колективного життя.

Загальний збір – «вогник» – захід, де обговорюють проведеною справу або життя колективу за якийсь час, досвід інших

колективів. Розмова проходить у мікрогрупах (Що було гарного? Що вдалося? Чому? Що пропонуємо на майбутнє?), а після цього по колу, із заключним словом ведучого.

Загальний збір – «старт» – перспективне планування колективного життя, розробляється план наступної творчої справи, обираються штаб свята, рада справи.

Засіб – прийом, знаряддя, сукупність пристосувань для здійснення діяльності.

Засоби нових інформаційних технологій – це програмно-апаратні засоби і пристрої, що функціонують на базі обчислювальної техніки, а також сучасні засоби і системи інформаційного обміну, що забезпечують операції зі збирання, накопичення, збереження, обробки, передачі інформації.

Знання – перевірені суспільно-історичною практикою результати процесу пізнання, відображені в свідомості людини у вигляді уявлень, фактів, суджень.

Індивід – людина як природна істота, продукт філогенетичного й онтогенетичного розвитку, носій індивідуально-своєрідних рис, як цілісність психофізіологічної організації, що забезпечує її усталеність у взаємодії з навколишнім світом.

Індуктивний метод – спирається на індукцію, тобто це виведення з окремих фактів якоїсь гіпотези.

Інновація педагогічна – процес створення, поширення й використання нових засобів для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язувались по-іншому.

Інструментарій – сукупність знарядь, механізмів, приладів, пристосувань, пристроїв, що застосовуються для різноманітних дослідницьких операцій і вимірів.

Інтегрування знань – процес наближення, об'єднання окремих наук.

Інтерактивне навчання – спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Інтеракція – взаємодія, динаміка між учасниками й учасницями, винятково з моделями комунікації, стосунками і рольовими припущеннями.

Інтерес – ставлення особистості до предмета як до чогось для неї цінного, привабливого.

Класифікація – групування предметів або явищ у класи за найістотнішими ознаками, що ґрунтуються на подібності або відмінності одного класу понять від іншого.

Класно-урочна система – організація навчального процесу, за якої дітей за віком та рівнем підготовки об'єднують у класи. Основною формою навчання є урок. Заняття проходять за розкладом, складеним на основі навчального плану.

Колективна (кооперативна) форма навчальної діяльності учнів – форма організації навчання у малих групах учнів, об'єднаних спільною навчальною метою. За такої організації навчання вчитель керує роботою кожного учня опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність групи.

Колективна організаторська діяльність – безпосередня участь вихователів та вихованців у плануванні життя колективу, в організації виконання плану, у підбитті підсумків зробленого для поліпшення свого та навколишнього життя.

Компетентність – динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні освіти.

Компетентність літературна (складова комунікативної компетентності) – результат систематизованої навчальної діяльності, що виражається в активному оволодінні системою літературних знань, умінь і навичок, здатності їх використовувати з метою пізнання навколишнього світу й задоволенні власних потреб (естетичних, самоосвітніх, пізнавальних, дозвільних тощо).

Компетенція (лат. *competentia*, від *compete* – взаємно прагну; відповідаю, підходжу) – сукупність предметів відання,

завдань, повноважень, прав і обов'язків державного органу або посадової особи, що визначаються законодавством.

Констатований успіх – фіксація школярем досягнення. Успіх відбувся, створив у дитини чудовий настрій, дав їй можливість пережити радість визнання, відчуття своїх можливостей, віри у завтрашній день.

Конструювання – процес побудови якогось приладу, проєкту, механізму, плану, схеми.

Креативна особистість – особистість, яка має внутрішні передумови (особистісні утворення, нейрофізичні задатки, специфіку когнітивної сфери), що забезпечують її творчу активність, тобто не стимульовану зовні пошукову та перетворювальну діяльність.

Матеріали – а) засоби, предмети, речовини, призначені для виготовлення чого-небудь; б) джерела, зведення, які слугують основою для чогось; в) збирання документів із якогось питання.

Мета педагогічної діяльності – свідоме бачення кінцевого результату діяльності, що планується як позитивний перетворювальний вплив на особистість.

Метод експериментальної педагогіки – метод яким користується наукова педагогіка, спираючись на дані гігієни, антропології і психології. Використовується для вивчення індивідуальності вихованця.

Методика викладання літератури – самостійна педагогічна наука про виховання, літературну освіту і розвиток особистості учня засобами художнього слова, наука про раціональне використання методів та прийомів, що забезпечують вчителю-словеснику найвищу педагогічну результативність у роботі з учнями за умови мінімальної затрати їхньої енергії й сил.

Метод навчання – спосіб упорядкованої взаємної діяльності вчителя й учнів, спрямований на розв'язання навчально-виховних завдань.

Метод навчання в парах змінного складу (колективний спосіб навчання) – полягає у тому, що об'єднані в пари учні навчають один одного в процесі так званого організованого діалогу. Склад пар постійно змінюється. Учень, вивчивши тему,

пояснює її іншим членам групи і, у свою чергу, вислуховує пояснення інших. Заняття проводяться без уроків та розкладу.

Метод проектів – система навчання, за якою учні набувають знань, умінь і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань-проектів, що поступово ускладнюються. Під час роботи за методом проектів на чільне місце ставиться самодіяльність учнів та їхня активність, ініціативність, захопленість. Проекти мають індивідуальний, груповий чи колективний характер. Метод виник у другій половині XIX ст. у США (у радянській школі використовувався в 20-30-ті роки).

Моделювання – 1) метод дослідження об'єктів на їх моделях-аналогах; 2) побудова і вивчення моделей реально існуючих предметів, явищ і тих, що спеціально сконструйовані; 3) у навчанні модель розуміють як зміст, що треба засвоїти, як засіб засвоєння.

Модуль (логічна блок-структура) – самостійний розділ або тема курсу, що розглядає певне фундаментальне поняття, тобто явище, закон, структурний план або групу споріднених питань.

Монтессорі-матеріал – частина педагогічного підготовчого середовища, яке спонукає дитину виявляти можливості її власного розвитку через самодіяльність, що відповідає її індивідуальності.

Навичка – усталений спосіб виконання дій, сформований у результаті багаторазових повторень; характеризується високим рівнем засвоєння і відсутністю предметної свідомої регуляції та контролю (навички рухові, інтелектуальні, перцептивні).

Освіта – процес і результат взаємодії між вчителем і учнями, за яким останні оволодівають всіма компонентами змісту навчання, розвиваються й виховуються.

Особистісно орієнтоване навчання – організація навчання на засадах глибокої поваги до особистості вихованця, врахування особливостей індивідуального розвитку, ставлення до учня як до свідомого відповідального суб'єкта навчально-виховної взаємодії. Передбачає формування цілісної особистості, котра усвідомлює свою гідність і поважає інших людей.

Оцінка – 1) оцінні судження в усній та письмовій мові щодо якості певної діяльності; 2) бали – кількісні вимірники, які визначаються нормами оцінок; в українській школі прийнята дванадцятибальна система оцінок; поєднання балів та оцінних суджень учителя.

Оцінювання навчальних результатів – встановлення ступеня виконання школярами навчальних завдань, рівня їх якості; дидактичні вимоги до оцінювання: об'єктивність, систематичність, урахування індивідуальних особливостей, стимулювання учнів до вдосконалення своєї праці тощо.

Парадигма освіти – система основних наукових досягнень (теорій, методів), за зразком яких організується дослідницька практика вчених у галузі освіти у визначений історичний період.

Педагогічна діагностика – комплекс методів, прийомів, правил і засобів педагогів для виміру динаміки процесів і результатів навчально-виховної роботи.

Педагогічна майстерність – комплекс властивостей особистості вчителя, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної педагогічної діяльності.

Педагогічна технологія – науково обґрунтована педагогічна (дидактична) система, яка гарантує досягнення певної навчальної мети через чітко визначену послідовність дій, спроектованих на розв'язання проміжних цілей, і наперед визначений кінцевий результат.

Пізнавальна перспектива – наявність широкого орієнтування у вивченому матеріалі та моделі майбутньої пізнавальної діяльності.

Пізнання – зумовлений розвитком суспільно-історичної практики процес відображення і відтворення дійсності в мовленні; взаємодія суб'єкта й об'єкта, результатом якого є вже знання про світ.

Планування уроку – конструювання взаємодії вчителя й учнів у процесі реального навчального часу. Основою планування слугують мета, завдання, принципи, методи і зміст навчально-виховної діяльності педагога і навчально-пізнавальної діяльності учня. Планування уроку здійснюється у вигляді

конспекту уроку. План-конспект: тема, завдання уроку, етапи уроку, завдання для учнів.

Поєднання методів навчання – вибір та застосування методів навчання з урахуванням їх доповнюючих можливостей для ефективного досягнення конкретної навчальної мети.

Порівняння – зіставлення для встановлення схожості, розбіжності.

Предмет педагогічної технології – це навчально-виховний процес у сучасній школі, який впливає на розвиток особистості школяра як вільного громадянина суверенної держави. Предмет педагогічної технології є стрижнем науки, головною її ідеєю і визначає основні завдання розвитку педагогічної науки.

Прийом – окрема дія, виконання, спосіб у здійсненні чогонебудь.

Принцип – основне, вихідне положення, правило діяльності.

Пріоритет – найголовніше, найважливіше значення чогонебудь.

Проблемна ситуація – обставина, коли перед учнями постають нові умови й інформація, за яких вони не можуть прийняти рішення на основі своїх власних знань і досвіду, а тому мають відшукувати нову інформацію і набувати новий досвід.

Продуктивне середовище пізнання – особливе середовище взаємодії інформаційного, пізнавального, психологічного, педагогічного простору, яке створює комфортні умови продуктивно-творчій діяльності.

Пропедевтичний зміст – підготовчий, вступний курс, вступ до певної науки.

Процес – послідовна закономірність зміни відповідних явищ, станів тощо; сукупність послідовних дій для досягнення певного результату відповідно до мети.

Психотехніка – прийом, спрямований на активізацію або гальмування проявів різноманітних психічних реакцій, а також властивостей і якостей особистості.

Регіональний компонент змісту освіти – частина змісту, що відображає своєрідність конкретної території – району,

області, формується на регіональному рівні і є обов'язковою для вивчення в школах регіону.

Рефлексія (в психології) – здатність людини до самопізнання, вміння аналізувати свої власні дії, вчинки, мотиви й зіставляти їх із суспільно значущими цінностями, а також діями та вчинками інших людей.

Рівні засвоєння – послідовний перехід учня від незнання до знання; в дидактиці розрізняють такі рівні: ознайомлення, осмислення, розуміння, запам'ятовування в завданнях наростаючої складності.

Розвивальне навчання – цілісна педагогічна проблема, яка забезпечує оптимальні умови для розвитку учнів як суб'єктів навчання.

Розвиток дитини – процес удосконалення духовної, розумової зрілості, свідомості, культури.

Розуміння – процес осмислення явищ або предметів через виявлення істотних ознак та взаємозв'язків між ними.

Розумове виховання – процес розвитку розумових, пізнавальних здібностей.

Сенсорне виховання – виховання відчуттів і підготовка фундаменту, на якому розвивається ясний і сильний дух. У вихованні відчуттів відкривається можливість виявляти і виправляти недоліки, що залишалися непоміченими.

Ситуація успіху – поєднання умов, які забезпечують успіх як результат цієї ситуації. *З педагогічної точки зору ситуація успіху* – це таке цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких створюється можливість досягти значних результатів у діяльності як окремо взятої особистості, так і колективу загалом. Це результат продуманої та підготовленої стратегії і тактики вчителя, сім'ї. *З психологічної точки зору успіх* – це переживання стану радості, задоволення від того, що результат, до якого особистість прямувала у своїй діяльності, або збігся з її очікуваннями, сподіваннями (з рівнем домагань), або перевершив їх. *З соціально-психологічної точки зору успіх* – оптимальне співвідношення між очікуваннями оточуючих, особистості та результатами їх діяльності. В тих випадках, ко-

ли очікування особистості збігаються або перевершують очікування оточуючих, найбільш значних для особи, можна говорити про успіх. Може змінюватися коло людей, думку яких цінує особистість, але сутність успіху не змінюється.

Співробітництво – спільна діяльність для досягнення загальних цілей.

Спостереження – цілеспрямоване сприйняття, зумовлене завданням діяльності.

Сприйняття – пізнання знайомих предметів, що веде до осмисленого сприйняття незнайомих.

Стратегія – загальна керівна лінія, спрямована на досягнення кінцевої мети (цілі) у певній діяльності.

Структура уроку – сукупність елементів уроку, що забезпечують його цілісність і збереження основних характеристик при різних варіантах поєднання. До таких елементів належать: організація початку уроку, постановка мети і завдань уроку, пояснення, закріплення, повторення, домашнє завдання, підбиття підсумків уроку. Тип уроку визначається наявністю і послідовністю його структурних елементів.

Суб'єкт діяльності – індивід, який володіє свідомістю та волею, здатний діяти цілеспрямовано, який має потребу в діяльності та мотиви до виконання дій.

Суб'єктивний досвід – досвід життєдіяльності, набутий дитиною в конкретних умовах родини, соціокультурного оточення, в процесі сприйняття та розуміння нею світу людей і речей.

Творча особистість – це індивід, який володіє високим рівнем знань, потягом до нового, оригінального, вміє відкинути звичайне, шаблонне. Потреба у творчості є життєвою потребою.

Творче мислення – це пізнання чогось нового. Воно є складовою людського інтелекту.

Творчий інтерес – увага, викликана чимось значимим, принадним, цікавим, таким, що спонукає до самостійної творчої діяльності, результатом якої є відкриття чогось нового, вирішення якоїсь проблеми.

Творчі здібності – вміння, а також можливості творчо виконувати відповідну роботу, вчиняти певні дії, спрямовані на конкретний результат для поліпшення чого-небудь або кого-небудь.

Творчі можливості – якості, здібності, вміння й особливості мотиваційної сфери учнів, що розвиваються і ведуть до формування творчої особистості, розкриття потенційних можливостей кожної дитини.

Творчість – діяльність людини, яка породжує щось нове, відрізняється неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю.

Узагальнення – висновок, що відображає основні результати, перехід на вищій щабель абстракції шляхом виявлення загальних ознак (властивостей, відношень, тенденцій розвитку) предметів відповідної галузі.

Уміння – здатність виконувати складні комплексні дії, що включають у себе комплекс знань, прийомів, навичок і досвід (сенсорний і практичний).

Уміння навчатися – здатність подолання особистої обмеженості; розширення своїх знань; перехід від невміння до вправності.

Урок – основна одиниця освітнього процесу, чітко обмежена часовими рамками (45 хвилин), планом роботи та складом учнів (класом). Стосовно процесу навчання урок відіграє інтегруючу роль, оскільки відображає та поєднує такі його компоненти, як мета, зміст, методи, засоби навчання, взаємодія вчителя та учнів.

Учіння – індивідуально значуща діяльність окремого суб'єкта, в якій реалізується досвід його життєдіяльності.

Форма організації навчання – спеціально організована діяльність учителя й учнів, яка відбувається за встановленим порядком, у певному режимі.

Функції навчання – освітня, виховна, розвивальна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Обов'язкова:

1. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua> › media › reforms › ukrainska-shkola-compressed

2. Наказ МОН № 408 від 20.04.18 р. «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ele.zp.ua/sites/nature/wp-content/uploads/sites/2/2018/10/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%A3-%E2%84%96-408-%D0%B2%D1%96%D0%B4-20.04.2018.pdf>

3. Нова українська школа: порадник для вчителя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

4. Онищук В. Типы, структура и методика урока в школе. – К., 1976. – 184 с.

5. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – 384 с.

6. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К., 2013. – 312 с.

7. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. – К., 2000. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5455226/>

8. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури у школі: Навч. посіб. – Тернопіль, 2009. – 280 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf

9. Українська література: програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 5-9 класи; Зарубіжна література: програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 5-9 класи (2012р. зі змінами 2015-2017 рр.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua> › navchalni-programi › navchalni-programi-5-9-klas;

<https://mon.gov.ua> › osvita › navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv

Додаткова:

1. Ангеловски К. Учителя и иновации. Книга для учителя. – М., 1991. – 158 с.

2. Береш О.І., Гнаткович Т.Д., Ківеждій О.В., Ребрик Н.Й., Шкурда М.І. Українська література. Програми факультативних курсів для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) 5-11 класи. – Ужгород, 2018. – 60 с.

3. Бойко А. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації (підготовка вчителя до формування виховуючих відносин з учнями): Навч.-метод. посіб. – К., 1996. – 230 с.

4. Волошин А. Твори. – Ужгород, 1995. – 447 с.

5. Духнович О. Народна педагогія // Духнович О. Твори. – Ужгород, 1993. – С.198-207.

6. Ігнатович С., Туряниця В. Якість роботи вчителя: кваліметричний підхід. – Ужгород, 2001. – 144 с.

7. Котусенко О.Ю., Гнаткович Т.Д., Лукач А.Ю. Оцінювання навчальних досягнень учнів 5-9 (10-11) класів з української мови та літератури для закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин. – Ужгород, 2018. – 76 с.

8. Куписевич Ч. Основы общей дидактики / пер. с польск. О.В. Долженко. – М., 1986. – 368 с.

9. Марко В. Стежки до таїни слова: літературознавчі та методичні студії: [Навч. посіб.]. – Кіровоград, 2007. – 262 с.

10. Марко В. Аналіз художнього твору. – К., 2009. – 280 с.

11. Мірошніченко Л. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2007. – 415 с.

12. Наукові основи методики літератури: Навч.-метод. посіб. / за ред. Н. Волошиної. – К., 2002. – 344 с.

13. Неділько В. Методика викладання української літератури в середній школі. – К., 1978. – 248 с.

14. Нежива Л. Великостильова літературна компетентність: індикатори сформованості. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/nezhyva_l.l._the_competence_formation_in_the_sphere_of_literary_directions.pdf
15. Нові технології навчання: науково-методичний збірник. – К., 2004. – Вип. 39. – 201 с.
16. Одкий Л. Основы системы контроля и качества обучения. – К., 1995. – 131 с.
17. Оржеховська В., Хілько Т., Кириленко С. Посібник із самовиховання. – К., 1996. – 192 с.
18. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / за ред. О.М. Пехоти. – К., 2004. – 256с.;
19. Основы національного виховання: Концептуальні положення / за заг. ред. В. Кузя. – К., 1993. – Ч.1. – 152 с.
20. Оцінювання для навчання. Приклади: посібник для вчителів. – Україно-європейський проект TRAST «Справедливе оцінювання». – 2007. – 43 с.
21. Оцінювання і зворотний зв'язок: посібник для вчителів. – Розділ Е. – Україно-європейський проект TRAST «Справедливе оцінювання». – 2007. – 31 с.
22. Падалка О., Нісімчук А., Смолюк І., Шпак О. Педагогічні технології: Навч. посіб. для вузів. – К., 1995. – 253 с.
23. Паламар С. Формування літературної компетентності в учнів основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій // Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наук. праць. – 2017. – № 2 (22). – С. 277-282.
24. Педагогічний пошук / упорядн. І.М. Баженова; пер. з рос. – К., 1988. – 496 с.
25. Пархета Л. Методика викладання української літератури у ВНЗ: Навч.-метод. посіб. – Умань, 2018. – 196 с.
26. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К., 2004. – 192 с.

27. Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. – Львів, 1996. – 634 с.

28. Сухомлинський В. Вибрані твори у 5 томах. – К., 1976-1977.

29. Сучасні шкільні технології. Ч.1 / Упоряд. І. Рожнятовська, В. Зоц. – К., 2004. – 112 с.

30. Фіцула М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К., 2014. – 456 с.

31. Ходанич П.М., Ходанич Л.П., Гнаткович Т.Д. Література рідного краю. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (5-11 класи). – Ужгород, 2017. – 36 с.

Періодичні видання з методики викладання літератури:

Дивослово

Українська література в загальноосвітній школі

Українська мова та література

Українська мова і література в школах України

Зарубіжна література в школах України

Зарубіжна література в школі

Всесвітня література в сучасній школі

Всесвітня література у школах України